

Havo 4
2022 - 2023

Examenreglement en PTA
cohort 2022 -2024

Rembrandt College
Veenendaal

Uitgave: september 2022

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

EXAMENREGLEMENT

A.	ALGEMENE BEPALINGEN	3
B.	REGELING VAN HET EINDEEXAMEN	6
C.	CENTRAAL EXAMEN	13
D.	UITSLAG, HERKANSING EN DIPLOMERING	14
E.	OVERIGE BEPALINGEN	16

PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING (PTA)

F.	ALGEMENE INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE TOETSING	18
G.	PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING (PTA) PER VAK	19
H.	BEVORDERINGSNORMEN H4 NAAR H5	60
I.	LIJST VAN VERANTWOORDELIJKE PERSONEN EN INSTANTIES	61

Voorwoord

Het eindexamen Havo bestaat uit een centraal examen en een schoolexamen. Het schoolexamen van het Havo is gespreid over beide leerjaren van de bovenbouw. Conform het examenbesluit heeft het Rembrandt College een Examenreglement en een Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) opgesteld.

Het Examenreglement en het PTA vormen samen het geheel van planning en regelgeving m.b.t. de toetsing (voortgangstoetsing, schoolexamens en centraal eindexamen).

Elke examenkandidaat dient op de hoogte te zijn van deze regelingen.

Dit is het Examenreglement en PTA Havo 4 (cohort 2022 – 2024) van het Rembrandt College.

In dit document zijn o.a. opgenomen:

- het examenreglement
- organisatie en regelingen met betrekking tot het examendossier
- overzicht van de toetsing en afsluiting per vak
- bevorderingsnormen van Havo 4 naar Havo 5

Dit reglement en PTA zijn bindend behoudens eventuele aanpassingen. Van noodzakelijke aanpassingen worden kandidaten schriftelijk op de hoogte gebracht.

Het examendossier is het geheel van toetsen, praktische opdrachten en handelingsdelen, die samen het cijfer resp. de beoordeling voor het schoolexamen bepalen. In het PTA is per vak aangegeven op welk moment de toetsing plaatsvindt, welke toetsing onderdeel is van het examendossier en wat het gewicht van deze toetsen is bij het bepalen van het eindcijfer van het schoolexamen.

Over de exacte planning van toetsen, praktische opdrachten en handelingsdelen worden de leerlingen via de vaksecties geïnformeerd. Een groot deel van de toetsing vindt plaats in de toetsweken verspreid over het schooljaar. Tijdens de toetsweken wordt geen les gegeven. Vaksecties hebben de vrijheid ook buiten de toetsweken toetsen af te nemen.

Examenreglement en PTA worden voor 1 oktober digitaal gepubliceerd voor leerlingen en ouders/verzorgers en zijn te vinden op de website van het Rembrandt College (www.rembrandt-college.nl) en in de digitale leeromgeving.

Voor vragen kunt u contact opnemen met het examensecretariaat.

Graag wensen we alle kandidaten een succesvolle examenperiode toe.

Examensecretariaat Havo

EXAMENREGLEMENT

Rembrandt College Veenendaal

De Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Veenendaal, optredende als bevoegd gezag van het Rembrandt College, scholengemeenschap voor mavo / havo / vwo te Veenendaal:

overwegende dat ter uitvoering van Uitvoeringsbesluit WVO een examenreglement en een programma van toetsing en afsluiting moet worden vastgesteld;

Besluit:

dat met ingang van 1 augustus 2022 het examenreglement wordt ingesteld met inachtneming van de volgende bepalingen:

A. ALGEMENE BEPALINGEN.

1. Begripsbepalingen.

In dit reglement wordt verstaan onder:

de wet:	de Wet op het voortgezet onderwijs
het bevoegd gezag:	Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Veenendaal
rector:	de rector van het Rembrandt College te Veenendaal;
kandidaat:	een ieder die door het bevoegd gezag wordt toegelaten tot het eindexamen;
gecommitteerde:	een gecommitteerde in de zin van art. 36 van de wet, belast met het toezicht op het eindexamen of een deel daarvan;
examinator:	degene die belast is met het afnemen van het examen;
eindexamen:	een examen in de volgens het Inrichtingsbesluit vwo-havo-mavo voorgeschreven vakken;
examenstof:	de aan de kandidaat te stellen eisen.
examendossier:	het geheel van toetsen, praktische opdrachten en handelingsdelen, die samen het cijfer resp. de beoordeling voor het schoolexamen bepalen
vaksectie:	(deel)verzameling van docenten die hetzelfde vak geven

2. Toelating tot het eindexamen

Het bevoegd gezag stelt de leerlingen van een school in de gelegenheid ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.

3. Afnemen eindexamen

- a. De rector en de examinatoren nemen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het eindexamen af.
- b. De rector wijst één van de personeelsleden van de school aan tot secretaris van het eindexamen.

4. Indeling eindexamen; profielwerkstuk

- a. Het eindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen dan wel uit beide.
- b. Het schoolexamen havo omvat mede een profielwerkstuk.
Het profielwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn binnen het examenpakket van de kandidaat.
Het profielwerkstuk heeft betrekking op minimaal één vak uit het examenpakket van de betreffende kandidaat. Ten minste één van deze vakken heeft een omvang van 320 uur of meer.
De uitvoering vindt plaats in het eindexamenjaar.

5. Onregelmatigheden.

- a. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen aan bedrog of enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, zich aan het schoolexamen of een onderdeel daarvan onttrekt, of zich schuldig maakt aan ongeoorloofd verzuim van lessen, kan de rector maatregelen nemen.
- b. De maatregelen bedoeld in het eerste lid die al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden zijn:
1. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen;
  2. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer zittingen van het schoolexamen of het centraal examen;
  3. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of centraal examen;
  4. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in de door de rector aan te wijzen onderdelen.
Indien het hernieuwde examen, bedoeld in de vorige volzin, betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in het volgend tijdvak van het centraal examen, dan wel ten overstaan van de staatsexamencommissie.
- c. Alvorens een beslissing ingevolge lid 5b. wordt genomen, hoort de rector de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De rector deelt de beslissing mede aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling, in ieder geval schriftelijk. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op het bepaalde in lid 5d.
De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de inspectie en aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is.
- d. De kandidaat kan tegen de beslissing van de rector in beroep gaan bij de commissie van beroep, bestaande uit drie leden: één lid namens de oudergeleding MR en één lid namens de personeelsgeleding MR van de school. Bij afwezigheid kunnen de leden zich doen vervangen door hun vaste plaatsvervanger. Als een commissielid belanghebbende is in een geschil, dient hij / zij zich te laten vervangen.
Het beroep wordt binnen vijf werkdagen, nadat de beslissing schriftelijk ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de commissie van beroep ingesteld. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken op het beroep, tenzij zij de termijn met redenen omkleed heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het examen geheel of gedeeltelijk af te leggen, onverminderd het bepaalde in de volzin van het tweede lid.
De commissie beslist hierover bij gewone meerderheid van stemmen. Bij staking van de stemmen beslist de voorzitter. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de rector en aan de inspectie.

6. Geheimhouding.

Een ieder die betrokken is bij de uitvoering van dit reglement en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding daarvan, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot bekendmaking verplicht of uit zijn taak bij de uitvoering van dit reglement de noodzaak tot bekendmaking voortvloeit.

B. REGELING VAN HET EINDEXAMEN.

Afdeling 1: Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting.

1. Het bevoegd gezag stelt jaarlijks voor 1 oktober een programma van toetsing en afsluiting vast, dat in elk geval betrekking heeft op het desbetreffende schooljaar. In het programma wordt in elk geval aangegeven welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst, de inhoud van de onderdelen van het schoolexamen, de wijze waarop het schoolexamen plaatsvindt, de herkansing van het schoolexamen, het herexamen van het schoolexamen, alsmede de regels voor de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen voor een kandidaat tot stand komt.
2. Het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting worden door de rector voor 1 oktober toegezonden aan de inspectie en verstrekt aan de kandidaten.

Afdeling 2: Organisatie examendossier

1. Algemeen

- a. Het examendossier bevat rapporten en resultaten van de verschillende toetsen, praktische opdrachten, profielwerkstuk en het handelingsdeel.
- b. De gemaakte toetsen, verslagen etc. worden per vak bewaard door de vaksectie.
- c. Het examendossier (geautoriseerde cijferlijsten) blijft op school en is daar ter inzage voor de leerling.
- d. Het examendossier wordt door de examensecretaris beheerd.
- e. Het examendossier als mede het werk van het centraal examen, de lijsten en andere examenbescheiden worden in het schoolarchief bewaard tot zes maanden na afronding van het examen.

2. Bespreken van en bezwaar tegen beoordeling examendossiertoetsen

Binnen tien werkdagen na afname bespreekt de examinerator het gecorrigeerde schoolexamenwerk. De kandidaten worden daarbij in de gelegenheid gesteld het gemaakte werk in te zien. Gemaakt werk of een eventuele kopie daarvan blijft op school en wordt niet aan de kandidaat meegegeven.

Een kandidaat die bezwaar wil maken tegen een beoordeling dient dit binnen vijf werkdagen na het moment van beoordeling kenbaar te maken en bewandelt daarbij de volgende procedure:

- a. De kandidaat bespreekt zijn bezwaar met de betreffende examinerator.
- b. Indien een kandidaat bij een ingediend bezwaar niet tot overeenstemming komt met de examinerator, dan kan de kandidaat binnen vijf werkdagen na het genoemde in lid a, een klacht indienen bij de secretaris van de examencommissie.
- c. Indien een klacht niet leidt tot een bevredigende oplossing voor de kandidaat, dan kan de kandidaat binnen vijf werkdagen na de uitspraak van de examencommissie beroep instellen bij de beroepscommissie (zie verder afd. A, art. 5, lid d)

Afdeling 3: Regelingen examendossier.

1. Algemeen.

- a. Voor een vak, waarin geen centraal examen afgelegd wordt, bepaalt het bevoegd gezag het tijdstip waarop het schoolexamen aanvangt en het tijdstip waarop het schoolexamen wordt afgesloten.
- b. Indien een kandidaat in een vak tevens centraal examen aflegt, stelt het bevoegd gezag de kandidaat in de gelegenheid het schoolexamen in het desbetreffende vak af te sluiten voor de aanvang van dat centraal examen.
- c. Het schoolexamen geschiedt door het afleggen van twee of meer toetsen, met dien verstande dat voor de vakken, waarin tevens centraal examen wordt afgelegd, de laatste toets binnen een periode van acht weken voor de aanvang van het centraal examen wordt afgenomen. De toetsen in een vak beslaan samen de stof waarover het schoolexamen zich uitstrekt.

- d. Het schoolexamen wordt afgenomen in overeenstemming met hetgeen voor elk vak afzonderlijk is aangegeven in het bij dit reglement behorend PTA.
- e. Het schoolexamen wordt afgenomen in Havo 4 en Havo 5. Het schoolexamen wordt afgesloten op de laatste lesdag voor examenklassen (zie jaarplanning).
- f. Een compleet afgerond schoolexamen is voorwaarde voor deelname aan het CSE.
- g. Deelname aan geplande schoolexamentoetsen is verplicht.
- h. Het inleveren van praktische opdrachten en handelingsdelen is verplicht.

2. Mededeling cijfers schoolexamen.

- a. Voor de aanvang van het centraal examen deelt de rector de kandidaat schriftelijk mede, voor zover van toepassing:
  - welke cijfers de kandidaat heeft behaald voor het schoolexamen
  - de beoordeling van de vakken of delen daarvan waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld
- b. Een aantal keren per jaar worden de kandidaten en hun ouders/verzorgers tussentijds op de hoogte gesteld van de tot dan behaalde resultaten voor het schoolexamen.

3. Cijfer schoolexamen.

- a. Het cijfer van het schoolexamen wordt uitgedrukt in een cijfer uit de schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10. De afronding wordt bepaald door de eerste decimaal. Is dit eerste decimaal zonder afronding 5 of hoger dan wordt het gehele cijfer met 1 verhoogd.
- b. Indien in een vak tevens centraal examen wordt afgelegd, worden de cijfers gebruikt met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.
Indien een gemiddelde een cijfer met twee of meer decimalen is, wordt het cijfer afgerond op het eerste decimaal, met dien verstande dat dit decimaal met 1 wordt verhoogd indien het tweede decimaal zonder afronding 5 of hoger is.
- c. In afwijking van lid a. wordt het vak Lichamelijke Opvoeding uit het gemeenschappelijk deel beoordeeld met "voldoende" of "goed".
Deze beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de desbetreffende vakken, zoals blijkend uit het examendossier.
- d. De examinator levert de cijfers van toetsen die deel uitmaken van het schoolexamen in bij de examensecretaris.

4. Schriftelijke en/of mondelinge toetsen

- a. Het aantal toetsen per vak wordt bepaald door de examinator in overleg met de vaksectie.
- b. Met betrekking tot de planning van schriftelijke en/of mondelinge toetsen per vak wordt in overleg met de betreffende docenten een toetsenrooster / schoolexamenrooster opgesteld. De toetsing vindt voor een groot deel plaats in een viertal (in het eindexamenjaar drie) toetsweken, gespreid over het jaar.
- c. Bepaling van het onderwerp van de toetsen geschiedt door de examinator in overleg met de vaksectie.
- d. Het opstellen van de toetsen wordt gedaan door de individuele examinatoren.
- e. De beoordeling van de schriftelijke en/of mondelinge toetsen wordt gedaan door de individuele examinatoren.
- f. De beoordelingscriteria en/of het beoordelingsmodel van de schriftelijk of mondelinge toetsen worden opgesteld door de individuele examinatoren.
- g. Het gewicht van de verschillende toetsen in het eindcijfer voor de toetsen wordt bepaald door de vaksectie.
- h. Hier gelden tevens de regels 4 b, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, p en q uit afdeling C, Centraal Examen, artikel 4 Examenzittingen

5. Praktische opdrachten

- a. Het aantal praktische opdrachten per vak wordt bepaald door de vaksectie.
- b. De vorm, structuur en/of opzet (en dus niet de inhoud) van de praktische opdracht wordt bepaald door de vaksectie.
- c. De praktische opdrachten worden opgesteld door de vaksectie.
- d. Bij praktische opdrachten die door een groep mogen worden uitgevoerd is de maximale groepsgrootte vier personen. Hierbinnen bepaalt de vaksectie de groepsgrootte per praktische opdracht. De samenwerking moet akkoord verklaard worden door de examinator.
Voor alle vakken geldt, dat bij een groepsopdracht er een groepsbeoordeling van het eindproduct is zodat elke kandidaat van die groep dezelfde beoordeling krijgt.
In bijzondere gevallen kan hiervan afgeweken worden.
- e. De vaksectie stelt de beoordelingscriteria voor de praktische opdrachten vast en zorgt zelf voor afstemming met andere secties. De beoordelingscriteria worden gelijktijdig met de opdracht aan de kandidaat verstrekt.
- f. Het gewicht dat iedere praktische opdracht heeft voor het eindcijfer wordt, binnen de marges van de regelgeving, bepaald door de vaksectie.
- g. Om fraude tegen te gaan worden langere (onderzoeks)opdrachten intensief door de examinator begeleid, zodat de examinator het proces geheel kan volgen. Bij de presentatie dient de kandidaat bovendien een logboek en een getekende authenticiteitsverklaring in te leveren. Praktische opdrachten die niet intensief begeleid worden, kunnen worden afgerond met een vraaggesprek met de examinator.
- h. De planning en de deadlines van praktische opdrachten per vak wordt geleverd door de vaksectie in overleg met de schoolleiding.
Met betrekking tot de planning stelt de school een deadline. Inleverdata worden via PTA of studiewijzers vroegtijdig aan de kandidaat bekend gemaakt.
- i. De praktische opdrachten worden beoordeeld door de individuele examinator, eventueel met een tweede beoordelaar uit de sectie.

6. Profielwerkstuk

- a. Het profielwerkstuk heeft betrekking op minimaal één vak uit het examenpakket van de betreffende kandidaat. Ten minste één van deze vakken heeft een omvang van 320 uur of meer.
- b. De school geeft aan wanneer met het profielwerkstuk kan worden begonnen. De school stelt een deadline en de inleverdata van de verschillende fasen worden via PTA en draaiboek vroegtijdig aan de kandidaat bekendgemaakt.
- c. Het profielwerkstuk moet gemaakt worden in een groep van 2 - 4 personen. Alleen in bijzondere gevallen kan hiervan worden afgeweken.
- d. De groep moet een onderzoeksvoorstel met een schets van de werkwijze ter goedkeuring voordragen. Daarbij bepaalt de groep, binnen de marges van de regelgeving en conform het draaiboek zoals dat door de school is opgesteld, welk(e) vak(ken) een bijdrage lever(t)(en) aan het profielwerkstuk.
Na goedkeuring van het voorstel en de samenwerking krijgt de groep een docent-begeleider toegewezen.
- e. Bij de begeleiding van het profielwerkstuk is sprake van een hoofdbegeleider en eventueel een sub-begeleider. De sub-begeleider treedt op in het geval het profielwerkstuk betrekking heeft op meer dan één vak.
- f. De school stelt de beoordelingscriteria voor het profielwerkstuk vast. De groep krijgt een groepsbeoordeling, zodat ieder lid van die groep dezelfde beoordeling krijgt.
In bijzondere gevallen kan hiervan afgeweken worden.
De beoordeling wordt uitgedrukt in een cijfer op 1 decimaal op de schaal van 1 tot 10.
- g. Heeft het profielwerkstuk betrekking op meer dan één vak dan wordt dit beoordeeld door begeleider en sub-begeleider die samen het profielwerkstuk naar consensus

- beoordelen.
- h. Bij de presentatie van het profielwerkstuk dient de kandidaat een logboek en een getekende authenticiteitsverklaring in te leveren.
- j. De kandidaten ontvangen vroegtijdig nadere informatie omtrent uitvoering, planning en beoordeling.

7. Handelingsdeel

- a. Het aantal opdrachten voor het handelingsdeel per vak wordt bepaald door de vaksectie.
- b. De examinerator bepaalt de opzet en vorm (bijv. schriftelijk of mondeling) van de eigen handelingsopdrachten in overleg met de vaksectie.
- c. Met betrekking tot de planning stelt de school een deadline. Inleverdata worden via PTA of studiewijzers vroegtijdig aan de kandidaat bekend gemaakt.
- d. Om te kunnen slagen voor het eindexamen dienen alle handelingsdelen met de beoordeling "voldoende" of "goed" te zijn afgesloten.
- e. Beoordelingscriteria voor het "voldoende" of "goed" uitvoeren van het handelingsdeel worden door de examinerator vastgesteld in overleg met de vaksectie. De beoordelingscriteria worden gelijktijdig met de opdracht aan de kandidaat verstrekt.
- f. Bij handelingsdelen uitgevoerd door een groep krijgt de groep een groeps-beoordeling, zodat ieder groepslid dezelfde beoordeling krijgt. In bijzondere gevallen kan hiervan afgeweken worden.
- g. De beoordeling van handelingsdelen geschiedt door de individuele examinerator eventueel in samenspraak met de vaksectie.

8 Doubleren, zakken en herkansen

8.1 Tijdsperiode examendossier

De school neemt geen maatregelen om de tijdsperiode van het examendossier te beperken. Dit betekent dat toetsing met betrekking tot het examendossier kan plaatsvinden in het vierde en vijfde leerjaar.

8.2 Behoud van resultaten

- a. Indien een kandidaat doubleert, vervallen alle behaalde resultaten van het te doubleren jaar. Een uitzondering hierop vormt het resultaat van een vak waarvan het schoolexamen in dat jaar is afgesloten met een voldoende eindresultaat. De kandidaat mag de resultaten van dat vak behouden. De kandidaat is dan vrijgesteld van het volgen van dit vak in het te doubleren jaar. Het eindcijfer schoolexamen blijft behouden en wordt meegewogen bij de overgang in het nieuwe schooljaar. De vrijkomende tijd wordt in overleg met kandidaat en ouders ingevuld. Kiest de kandidaat er voor het voldoende eindcijfer niet te behouden, dan vervallen alle behaalde resultaten en is de kandidaat verplicht het vak opnieuw te volgen en het programma van toetsing en afsluiting van dat jaar voor dit vak opnieuw te doen.

- b. Een kandidaat, die is afgewezen na het Centraal Examen, mag de resultaten van vakken, die in het betreffende leerjaar met uitsluitend een schoolexamen zijn afgesloten, behouden. De kandidaat is dan vrijgesteld van het volgen van dit vak in het te doubleren jaar. Het eindresultaat schoolexamen blijft behouden en wordt

meegewogen bij het eindexamen in het nieuwe schooljaar. De vrijkomende tijd wordt in overleg met kandidaat en ouders ingevuld.
Uitzondering hierop vormt het vak Lichamelijke Opvoeding. Kandidaten zijn verplicht in het te doubleren jaar de lessen LO te volgen.

De resultaten van praktische opdrachten en profielwerkstuk mogen blijven behouden. Kiest de afgewezen kandidaat er voor het eindresultaat van een vak (met uitsluitend een schoolexamen) niet te behouden dan vervallen alle behaalde resultaten van het te doubleren jaar voor dit vak en is de kandidaat verplicht het vak opnieuw te volgen en het programma van toetsing en afsluiting van dat jaar opnieuw te doen.

8.3 Herkansingen

8.3.1 Herkansingen van toetsen, praktische opdrachten, handelingsdelen en profielwerkstuk

- Alle schoolexamenonderdelen (schriftelijke en mondelinge toetsen, praktische opdrachten, profielwerkstuk) zijn herkansbaar.
- Een praktische opdracht of profielwerkstuk herkansen betekent dat de kandidaat een nieuwe opdracht krijgt (van begin tot einde).
- Het maximale aantal herkansingen per toets bedraagt één.
- Zowel voldoende als onvoldoende resultaten mogen worden herkanst.
- In geval van herkansing geldt het hoogst behaalde cijfer als eindcijfer voor de betreffende toets.
- Het herkansingsrecht is als volgt over de drie leerjaren van de bovenbouw verdeeld:

Havo 4.

Het herkansingsrecht betreft uitsluitend de in Havo 4 af te sluiten vakken CKV en Maatschappijleer uit het gemeenschappelijk deel van elk profiel.

Na semester 1: één herkansing van de toetsen uit semester 1

Na semester 2: één herkansing van de toetsen uit semester 2

Havo 5

Na periode 1: twee herkansingen betreffende de schoolexamantoetsen uit toetsperiode 1 of de schoolexamantoetsen uit de voorexamenjaren HAVO 4 en HAVO 5 (niet de vakken CKV en Maatschappijleer uit het gemeenschappelijk deel)

Na periode 2: één herkansing uitsluitend betreffende de schoolexamantoetsen uit toetsperiode 2

Na periode 3: één herkansing uitsluitend betreffende de schoolexamantoetsen uit toetsperiode 3

Kandidaten worden tijdig geïnformeerd over het aanmelden voor een herkansing.

Maatwerk:

Voor kandidaten, die via een Maatwerktraject een afwijkend programma volgen, is het aantal herkansingen van schoolexamantoetsen gelijk aan het hiervoor beschreven recht van kandidaten die het reguliere traject volgen.

8.3.2. Te laat inleveren van praktische onderdelen van het schoolexamen: (praktische opdracht, handelingsdeel, profielwerkstuk)

De inleverdata van praktische onderdelen van het schoolexamen worden vermeld in PTA en/of planners van het betreffende vak. Deze inleverdata zijn bindend.

Een kandidaat, die een praktisch onderdeel van het schoolexamen (praktische opdracht, handelingsdeel, profielwerkstuk) te laat inlevert dient dit onderdeel alsnog in te leveren.

Alleen voor de vakken CKV en maatschappijleer gaat dit ten koste van een herkansingsmogelijkheid in havo 4.

Voor alle vakken in havo 5 gaat dit ten koste van een herkansing.

De kandidaat wordt verplicht hele dagen op school door te werken om het onderdeel in te leveren, op data die de school vaststelt.

8.3.3. Handelingsdelen met "onvoldoende" beoordeling:

Voor bevordering naar een hoger leerjaar en het slagen voor het eindexamen is het een voorwaarde dat alle handelingsdelen met de beoordeling "voldoende" of "goed" zijn afgesloten.

Een kandidaat dient een handelingsdeel (of een deel daarvan), dat niet aan de gestelde criteria voldoet en daarmee "onvoldoende" is beoordeeld, opnieuw uit te voeren.

Alleen voor de vakken CKV en maatschappijleer gaat dit ten koste van een herkansingsmogelijkheid in havo 4.

Voor alle vakken in havo 5 gaat dit ten koste van een herkansing.

De kandidaat wordt verplicht hele dagen op school te werken om het onderdeel voldoende te krijgen, op data die de school vaststelt.

8.3.4 Herkansing schoolexamen indien een kandidaat Havo 5 doubleert

Een kandidaat, die is afgewezen voor het eindexamen en HAVO 5 doubleert, heeft recht op een herexamen voor een vak dat in HAVO 4 met een onvoldoende eindcijfer is afgesloten, mits het examen voor dit vak uitsluitend uit een schoolexamen bestaat.

Dit herexamen bestaat uit het verplicht volgen van een aangepast programma dat wordt afgerond met het hernieuwd afleggen van een schoolexamen. Het resultaat van het hernieuwd afgelegde schoolexamen vervangt het oorspronkelijke resultaat. Is het resultaat van het hernieuwd afgelegde schoolexamen lager dan het resultaat van het oorspronkelijke schoolexamen dan blijft het oorspronkelijke eindcijfer gehandhaafd. Vakken met uitsluitend een schoolexamen waarvan het eindresultaat voldoende is kunnen niet worden herkanst.

9. Afwezigheid bij schoolexamentoetsen (o.a. door ziekte)

Als een kandidaat door ziekte of om andere redenen niet kan deelnemen aan een toets voor het schoolexamen dan wordt dit op de dag zelf vooraf door de ouders/verzorgers medegedeeld aan de verzuimcoördinator. Wordt hieraan niet voldaan dan kunnen maatregelen worden genomen als bij onregelmatigheden.

Een door afwezigheid gemiste schoolexamentoets geldt als een toets die moet worden herkanst.

Een kandidaat die door langdurige rechtmatige afwezigheid meer toetsen heeft gemist dan volgens de geldende herkansingsregeling mogen worden herkanst, wordt uiteraard tot herkansing in de gelegenheid gesteld.

Afwezigheid op het moment van herkansing van een al eerder afgelegde toets betekent, dat de betreffende herkansingsmogelijkheid komt te vervallen.

10. Aanvullende bepalingen.

- a. Indien en voor zover het schoolexamen in een vak op mondelinge wijze plaatsvindt, kan dit op verzoek van de kandidaat of van de betrokken examinerator of op initiatief van de rector worden afgenomen door een plaatsvervangend examinerator, dit ter beoordeling aan de rector.
- b. Indien een kandidaat door twee of meer examineratoren in een vak wordt geëxamineerd, bepalen deze examineratoren in onderling overleg het cijfer van de schoolexamentoets. Komen zij niet tot overeenstemming, dan wordt het cijfer bepaald op het rekenkundige gemiddelde van de beoordelingen van ieder van hen met inachtneming van het bepaalde in lid 3b van deze Regelingen Examendossier.
- c. Voor een kandidaat, die tijdens de examenperiode (leerjaar 4 en 5) instroomt in de HAVO, stelt de examensecretaris in overleg met de schoolleiding een op maat geschreven instroomplan op.
- d. Hardheidsclausule: indien een kandidaat onevenredig veel nadeel heeft van de bepalingen in dit reglement, door omstandigheden buiten zijn/haar wil, kan de rector op grond van billijkheid een aanpassing doen voor deze kandidaat.
- e. In gevallen waarin dit reglement niet voorziet beslist de rector.

C. CENTRAAL EXAMEN.

1. Eindexamenbesluit

Het centraal examen wordt afgenomen conform het Uitvoeringsbesluit WVO van de Rijksoverheid. Bij een onvolledig examendossier kan niet aan het centrale examen worden deelgenomen.

2. Extra examenvak

- a. De kandidaten kunnen voor zover het bevoegde gezag hun dat toestaat, in meer vakken examen afleggen dan in de vakken die tenminste samen een eindexamen vormen.
- b. De keuze van een extra examenvak gebeurt in overleg met de examinator.
- c. Voor de aanvang van het centrale examen kan de kandidaat een vak aanwijzen, dat bij de bepaling van de uitslag niet meetelt.
- d. De vakken die bij de bepaling van de uitslag wel meetellen dienen samen een eindexamen te blijven vormen.
- e. Een extra vak, dat bij de bepaling van de uitslag niet meetelt, wordt wel vermeld op de cijferlijst, tenzij de kandidaat daartegen bezwaar maakt.

3. Verhinderung centraal examen.

- a. Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de rector, is verhinderd bij een of meer toetsen aanwezig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen te voltooien.
- b. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn eindexamen te voltooien.

4. Examenzittingen.

(de regels b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, p en q zijn tevens van toepassing op schoolexamenzittingen)

- a. De kandidaten dienen 15 minuten voor de aanvang van het examen aanwezig te zijn en betreden na toestemming de examenruimte.
- b. Kandidaten, die te laat zijn, melden zich bij een lid van het examensecretariaat.
- c. Kandidaten, die een half uur of meer te laat komen, kunnen niet meer aan de desbetreffende examenzitting deelnemen.
- d. Tassen, boeken, agenda's enz. mogen niet meegenomen worden in de examenruimte. Ook het meenemen van horloges en elektronische apparatuur (telefoons e.d.) is niet toegestaan met uitzondering van (grafische) rekenmachines.
- e. Papier (ook kladpapier) wordt door de school verstrekt.
- f. Kandidaten moeten pennen, potlood, passer, gum, geodriehoek en rekenmachine zelf meebrengen. Het gebruik van de grafische rekenmachine is uitsluitend bij het vak wiskunde toegestaan.
- g. Al het werk moet met blauwe of zwarte pen gemaakt worden, dus niet met potlood. Uitzondering: het tekenen van grafieken en/of (wiskundige) figuren.
- h. Het gebruik van correctielak o.i.d. is niet toegestaan. Als er een fout gemaakt is, dan wordt deze netjes doorgestreept.
- i. De beantwoording van gesloten vragen vindt plaats door achter het nummer van de vraag een hoofdletter te plaatsen. De antwoorden van zowel de open vragen als gesloten vragen worden op hetzelfde examenpapier gegeven. Werk gemaakt op kladpapier wordt niet aanvaard.
- j. De kandidaat controleert voor aanvang of het juiste werk is ontvangen, vult vervolgens alle gegevens in en gaat na gegeven toestemming aan het werk.
- k. Tijdens de zitting verlaat niemand de examenruimte, anders dan met toestemming van de surveillanten.
- l. Fraude, of een poging daartoe, leidt onherroepelijk tot uitsluiting van het examen

- (zie art. A5 van dit reglement).
- m. De kandidaat mag geen vragen stellen over het werk.
  - n. Een zitting mag na het eerste uur en voor het laatste kwartier verlaten worden. Is het werk af en nagekeken dan laat de kandidaat via het opsteken van de vinger weten dat hij/zij de examenruimte wil verlaten. Na toestemming van de surveillant mag de examenruimte worden verlaten.
  - o. De opgaven mogen niet direct worden meegenomen. De kandidaat, die het werk na sluiting van de examenzitting wil ophalen, vermeldt de naam op de opgaven.
  - p. Kandidaten, die vóór de sluiting van de zitting de examenruimte mogen verlaten, zorgen ervoor dat de overige kandidaten ongestoord door kunnen werken.
  - q. Gemaakt examenwerk dat door kandidaten uit de examenruimte is meegenomen, wordt ongeldig verklaard.

D. UITSLAG, HERKANSING EN DIPLOMERING.

1. Eindcijfer eindexamen.

- a. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 t/m 10.
- b. De examinerator bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundige gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centrale examen. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het, indien de cijfers achter de komma 45 of minder zijn, naar beneden afgerond en indien deze 50 of meer zijn, naar boven afgerond.

2. Vaststelling uitslag.

- a. De rector en de secretaris van het eindexamen stellen, in aanwezigheid van de vergadering van examineratoren, de uitslag vast met inachtneming van het bepaalde in artikel 3: Uitslag.
- b. De rector en de secretaris van het eindexamen bepalen de uitslag aan de hand van de eindcijfers van alle vakken waarin de kandidaat examen heeft gedaan.

3. Uitslag examenjaar 2024 (onder voorbehoud van wijzigingen)

Bij de bepaling van de uitslag wordt het gemiddelde van de gehele eindcijfers van CKV, maatschappijleer en het Profielwerkstuk aangemerkt als het eindcijfer van één vak, het zogenaamde combinatiecijfer. **Alleen het combinatiecijfer weegt mee bij de uitslagbepaling.**

De cijfers voor CKV, maatschappijleer, PGP (praktijkgericht programma) en het Profielwerkstuk worden, samen met het combinatiecijfer, wel op de cijferlijst vermeld.

De kandidaat, die een volledig eindexamen Havo heeft afgelegd, is geslaagd indien:

- 1
  - De gemiddelde score voor het centraal examen is minimaal 5,5. Dit wordt berekend door alle centraal examencijfers bij elkaar op te tellen en vervolgens te delen door het aantal vakken waarin centraal examen is gedaan. Alleen met een gemiddelde van 5,50 of hoger kan de kandidaat slagen.
- 2
  - Voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde is maximaal één keer het eindcijfer 5 behaald en de rest is 6 of hoger. Heeft de kandidaat geen wiskunde in het pakket dan geldt deze regel voor de vakken Nederlands en Engels
- 3
  - Voor Lichamelijke Opvoeding heeft de kandidaat een "voldoende" of "goed" gescoord.
- 4
  - **De eindcijfers (het gemiddelde van schoolexamen en centraal- examen) voldoen aan de volgende eisen:**
    - Alle eindcijfers zijn 6 of hoger.
    - **OF** één eindcijfer is een 5 en alle andere eindcijfers zijn 6 of hoger.
    - **OF** één eindcijfer is een 4 en de andere eindcijfers zijn 6 of hoger en het gemiddelde van de gehele eindcijfers is minimaal 6,0
    - **OF** twee eindcijfers zijn 5 en de andere eindcijfers zijn 6 of hoger en het gemiddelde van de gehele eindcijfers is minimaal 6,0
    - **OF** één eindcijfer is 4 en één eindcijfer is 5 en de andere eindcijfers zijn 6 of hoger en het gemiddelde van de gehele eindcijfers is minimaal 6,0
  - Een eindcijfer 3 of lager mag niet, ook niet bij de samenstellende onderdelen van het combinatiecijfer!

Conclusie: Als de kandidaat voldoet aan zowel voorwaarde 1, 2, 3 en 4 dan is de kandidaat geslaagd.

4. Herkansingsregeling Centraal Eindexamen.

De herkansingsregeling houdt in dat elke kandidaat na de eerste uitslagbepaling per examenjaar voor één vak mag deelnemen aan het centraal examen, voor zover dat mogelijk is, in een volgend tijdvak van hetzelfde examenjaar. Dat vak moet wel betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de eerste uitslag. Deze mogelijkheid tot herexamen geldt uitsluitend voor de vakken waarin Centraal Eindexamen is gedaan en dus niet voor de vakken waarvan de afsluiting uit alleen een schoolexamen bestaat. Deze herkansingsmogelijkheid geldt ook voor kandidaten met extra vakken en kandidaten die volgens de eerste uitslagbepaling al geslaagd zijn. Behaalt de kandidaat een hoger cijfer dan vóór de eerste uitslagbepaling, dan geldt dat hogere cijfer. Behaalt de kandidaat bij deze herkansing een ongunstiger resultaat, dan geldt het eerder behaalde hogere cijfer. Herkansing tijdens het tweede tijdvak kan alleen plaatsvinden als de eerste uitslagbepaling is gebaseerd op de resultaten van een voltooid centraal examen eerste tijdvak.

Na het vaststellen van de uitslag krijgt de kandidaat informatie over de procedure voor deelname aan de herkansing CSE.

5. Definitieve uitslag.

Zodra de eerste uitslag voor een kandidaat is vastgesteld, deelt de rector deze schriftelijk aan de kandidaat mee. Deze uitslag is tevens de definitieve uitslag als de kandidaat afziet van een herkansing. Vindt herkansing plaats, dan vervangt de herkansingsuitslag de eerste uitslag.

Pas op basis van de definitieve uitslag kunnen de officiële documenten als diploma's, cijferlijsten en certificaten worden uitgereikt.

6. Extra vakken en het herkansingsrecht m.b.t. het Centraal Eindexamen

Een kandidaat met een extra vak heeft de mogelijkheid om dit vak in de herkansing van het Centraal Eindexamen te betrekken. Eerst bij het bepalen van de definitieve uitslag kan zo nodig een vak buiten beschouwing worden gelaten om te kunnen slagen.

E. OVERIGE BEPALINGEN.

1. Afwijking van examineren.

a. De rector kan toestaan dat een lichamelijk of geestelijk gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die aangepast is aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de rector de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

b. Het bevoegd gezag kan toestaan dat ten aanzien van een kandidaat, die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie Nederlands niet de moedertaal is, met betrekking tot het vak Nederlandse taal of tot enig vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, wordt afgeweken van de voorschriften gegeven bij krachtens dit besluit. Voor zover wordt afgeweken van de voorschriften wordt deze afwijking medegedeeld aan de inspectie. De afwijking kan, voor zover dit het centraal examen betreft, slechts bestaan uit een verlenging van de duur van de toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten.

2. Spreiding examen.

Het bevoegd gezag kan, de inspectie gehoord, toestaan dat, ten aanzien van kandidaten die in het laatste leerjaar langdurig ziek zijn en ten aanzien van kandidaten die lange tijd niet in staat zijn geweest onderwijs in het laatste leerjaar te volgen, het eindexamen gespreid over twee opeenvolgende schooljaren wordt afgenomen.

3. Centraal examen in eerder leerjaar.

1. Het bevoegd gezag kan een leerling uit het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar toelaten tot het centraal examen in één of meer vakken, niet zijnde alle vakken van het eindexamen.
2. Bij toepassing van het eerste lid wordt het schoolexamen in dat vak of die vakken afgesloten voordat in dat leerjaar het centraal examen in dat vak of die vakken aanvangt.
3. Indien toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, wordt het derde tijdvak aansluitend aan het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar afgenomen door het College voor toetsen en examens.
4. Indien de leerling in één of meer vakken centraal examen heeft afgelegd in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar, en niet is bevorderd tot het volgende leerjaar, vervallen de met dit centraal examen of deze centrale examens behaalde resultaten.

4. Maatwerk

Afleggen eindexamen in vak op oorspronkelijk niveau na eindexamen in hetzelfde vak op hoger niveau

Indien een kandidaat gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot het afleggen van eindexamen in een vak op een hoger niveau dan het niveau van de schoolsoort of leerweg van inschrijving, dan stelt de directeur de kandidaat in de gelegenheid in dat vak alsnog het eindexamen af te leggen van die schoolsoort of leerweg in het tweede tijdvak.

Als een kandidaat deelneemt aan een hoger niveau; vervolgens in het tweede tijdvak examen doet op het oorspronkelijke niveau, dan beschouwt de school het gemaakte SE als dekkend voor het dat niveau.

5. Inzien eindexamenwerk

Iedere examenkandidaat heeft recht op inzage van zijn/haar gemaakte eindexamenwerk. De kandidaat vraagt via de vakdocent inzage aan. De vakdocent ontvangt het examenwerk van het examensecretariaat. De ruimte waarin de inzage plaatsvindt wordt, in overleg met het examensecretariaat bepaald. Een kandidaat kan zich laten bijstaan door zijn/haar wettelijke vertegenwoordiger(s). Bij de bespreking is bij voorkeur een lid van de examencommissie, een lid van de schoolleiding en/of een andere examinator aanwezig.

Bij aantoonbare onvolkomenheden kan het al vastgestelde cijfer zowel naar boven als naar beneden worden bijgesteld.

Gemaakt werk of een eventuele kopie daarvan blijft op school en wordt niet aan de kandidaat meegegeven.

PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING (PTA)

F. ALGEMENE INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE TOETSING.

De indeling van de toetsweken is als volgt:

Toetsweek 1:	7 november – 11 november 2022	(*)
Toetsweek 2:	16 – 20 januari 2023	(*)
Toetsweek 3:	20 maart – 24 maart 2023	(*)
Toetsweek 4:	19 juni – 23 juni 2023	(*)

(*) In enkele gevallen kan het noodzakelijk zijn een extra toetsdag te plannen aansluitend aan de toetsweek. Leerlingen worden daarover vroegtijdig geïnformeerd.

Schoolbrede deadlines afronding handelingsdelen en inleveren praktische opdrachten:

De deadlines voor het inleveren van handelingsdelen en praktische opdrachten worden vermeld in het PTA van het vak of in de planners vermeld. Deze inleverdata zijn bindend.

Voor het schooljaar 2022-2023 gelden voor handelingsdelen en praktische opdrachten de volgende deadlines:

Deadline periode 1:	31 oktober 2022
Deadline periode 2:	9 januari 2023
Deadline periode 3:	13 maart 2023
Deadline periode 4:	12 juni 2023

In de planner of in het PTA van een vak kunnen andere data vastgelegd zijn. Deze data zijn bindend. De schoolbrede deadline geeft aan dat na deze datum geen inlevermomenten voor de betreffende toetsperiode gepland kunnen zijn.

Herkansingen CKV en maatschappijleer:

Na elk semester mag 1 toets CKV of maatschappijleer herkanst worden (zie herkansingsregeling)

1^e semester: 16 februari 2023

2^e semester: 27 juni 2023 (onder voorbehoud)

Verklaring van de toetscodes:

ST	: Schriftelijke toets
MT	: Mondelinge toets
HD	: Handelingsdeel
PO	: praktische opdracht / praktisch onderdeel toetsing

Verklaring van de toetsvormen:

S	: schriftelijk
S*	: schriftelijk met behulp van computer
P	: practicum of presentatie
M	: mondeling
V	: verslag
PF	: portfolio

TW : afname in toetsweek

G. PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUING (PTA) PER VAK

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : Gemeenschappelijk deel
Vak : Nederlands

1. Inleiding

- Het vak Nederlands wordt afgesloten in leerjaar 5.
Het examen bestaat uit zowel schoolexamen als centraal eindexamen.
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen:
  - A leesvaardigheid
  - B mondelinge taalvaardigheid
  - C schrijfvaardigheid
  - D argumentatieve vaardigheden
  - E literatuur
  - F oriëntatie op studie en beroep

2. De Toetsing

Methode: *Talent*, *Nieuw Nederlands Literatuur*

Toets		Afname cluster	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examendossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
HD1	S	1	V	0	70	Leesautobiografie donderdag 22 sept	A/C/E
HD2	S	1	V	0	70	Boekopdracht 1 donderdag 22 sept	A/C/E
ST1	S	TW1	1	0	90	CT Talent leesvaardigheid	A/D/E
HD3	S	2	V	0	70	Boekopdracht 2 Literatuur donderdag 22 dec	C/E
MT1	M	2 tijdens les	1	15%	20	SE spreekvaardigheid	A/B/C/D
HD4	S	3	V	0	70	Boekopdracht 3 Literatuur 23 feb	C/E
ST2*	S*	periode 3	1	0	90 + 45	CT schriftelijke taalvaardigheid = 90 feedbackronde = 45	A/C/D
HD5	M	Act 3 3-6 apr	V	0	3 dagdelen	Debatevent met maatschappijleer M4H4V4	B/D
HD6	S	4	V	0	70	Boek(opdracht) 4 + 5 Literatuur 25 mei	C/E
ST3	S	TW4	1	0	90	CT literatuur en poezie (sonnet) Klassieken, Middeleeuwen, renaissance, verhaalanalyse	A/C/D/E

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

S* Toets wordt digitaal afgenomen met spellingscontrole

3. Vakspecifieke informatie

A. Literaturoffissier

Dit bevat aan het einde van klas 5:

- minimaal 8 literaire werken oorspronkelijk in het Nederlands geschreven voor volwassenen;
- aanvullend op de 8 boeken mag de leerling als boek 9 een (literaire) thriller lezen en als boek 10 een vertaald werk (de oorspronkelijke taal van het vertaalde werk, mag niet op school onderwezen worden).
- leesautobiografie en balansverslag;
- verwerkingsopdrachten (zie methode en *Its Learning*, zoals relevante schrijversinformatie, secundaire literatuur.

BELANGRIJK:

Om verrassingen te voorkomen moet je jouw boekenkeuze bespreken met je docent Nederlands. De keuze van de titels voor de literatuurlijst, het niveau van de lijst, is de verantwoordelijkheid van de leerling. Deze kan zich in klas 5 niet beroepen op eerdere toezeggingen. De examinator bepaalt of de lijst voldoet aan de eisen van het literaturoffissier.

Een leerling met een incomplete lijst, een lijst die niet voldoet aan de voorwaarden van het literaturoffissier, wordt geweigerd tijdens het mondeling. De kandidaat herkanst.

Spreekvaardigheid

Als een leerling ongeoorloofd absent is tijdens het SE spreekvaardigheid, is dat een onregelmatigheid zoals bedoeld in het examenreglement, afdeling A artikle 5a. de rector bepaalt welke (combinatievan) maatregelen, benoemd in artikle 5b, worden opgelegd.

Voor de consequentie van onvoldoende handelingsdelen:
zie herkansingsregeling schoolexamentoetsen.

Instream en doorstream havo 4 en 5:

Instream mavo 4 naar havo 4: deze leerling neemt geen titels uit mavo 4 mee naar havo 4 en 5. Instream vwo 4 naar havo 4: deze leerling mag twee titels uit vwo 4 meenemen naar havo 4 en 5.

Doubleren in havo 4:

Een doublerende leerling mag in overleg één titel meenemen naar havo 4. De docent heeft hierin het laatste woord.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022- 2023)

Profiel : Gemeenschappelijk deel
Vak : Engels

1. Inleiding

De gebruikte methode is *Of Course H4*. Een selectie uit de units 1- 4

- Het vak Engels wordt afgesloten in leerjaar 5
Het examen bestaat uit zowel schoolexamen als centraal eindexamen
- De domeinen:

A	Leesvaardigheid	D	Schrijfvaardigheid
B	Luistervaardigheid	E	Literatuur
C	Gespreksvaardigheid	F	Oriëntatie op studie en beroep

2. De Toetsing

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor Examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1	S	1	1	0	40	Unit 1 : Idioom + literaire begrippen + grammatica	A/D/E
ST2	S	TW 1	2	0	45	Unit 1: Idioom + grammatica + leesvh.	A/D
PO1	M	2	1	0	10	Spreekvaardigheid	C
ST3	S	TW 2	2	0	45	Unit 2 : Idioom + grammatica + leesvh	A/D
PO2	S	3	2	0	40	Leesvaardigheid	A/D
ST4	S	TW 3	2	0	45	Unit 3: Idioom + grammatica + leesvh	A/D
PO3*	S*	4	1	0	45	Literaturoff dossier: Boektoets	D/E
PO4	S	4	1	0	40	Kijk- en Luistervaardigheid	A/B
PO5*	S*	TW 4	2	0	90	Schrijftoets + grammatica	A/D
HD1		4	Voldoende afgerond	Voldoende afgerond		Literaturoff dossier * Zie vakspecifieke informatie	A/D/E
HD2		4	Voldoende afgerond	Voldoende afgerond		Portfolio Schrijfvaardigheid + max 1 bonuspunt bij PO5	A/D
Bepaling van het overgangscijfer: Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.							

S* Toets wordt digitaal afgenomen

>Indien het gemiddelde cijfer van ST2, ST3 en ST4 een 7,0 of hoger is, dan kan een leerling er voor kiezen het resultaat van ST1 te laten vervallen.

3. Vakspecifieke informatie

Voor de leertoetsen ST 1-2-3-4 geldt 70% = voldoende 5,5. Voor de vaardigheidstoetsen en PO opdrachten is een andere normering van toepassing.

Handelingsdeel literatuur:

HAVO 4:

één klassikaal te lezen boek + boektoets wordt in de verlengde lesdag gemaakt. Het cijfer telt mee voor de overgang (PO3). Aangezien het een handelingsdeel betreft moet dit een voldoende zijn. Bij een onvoldoende wordt een vervangende opdracht gemaakt om de onvoldoende van het handelingsdeel te kunnen wegwerken.

Het tijdstip van afname wordt vermeld in de periodeplanner

Literaturofficeer

bevat aan het einde van klas 5:

3 boeken, oorspronkelijk Engels werk, titels met instemming van de docent samen minimaal 450 bladzijden
verhalenbundels zijn niet toegestaan
2 boektoetsen + 1 mondelinge toets
Zittenblijvers en instromers in klas 4 lezen één boek.

Portfolio schrijfvaardigheid

schrijfp opdrachten periode 1 t/m 4 worden verzameld in een portfolio.
Het portfolio wordt per periode afgetekend.

Toetsen:

Specifieke leerstof wordt via de periodeplanners aan de leerlingen opgegeven.

Belangrijk:

Het handelingsdeel dient op de deadline van de betreffende periode voldoende te zijn afgerond. Is dit niet het geval dan wordt de leerling op een door de school te bepalen moment verplicht dit op school alsnog in orde te maken.

Voor de consequentie van onvoldoende handelingsdelen:
zie herkansingsregeling en bevorderingsnormen

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : alle profielen (keuzevak)
Vak : Frans

1. Inleiding

- Het vak Frans wordt afgesloten in leerjaar 5
Het examen bestaat schoolexamen en centraal eindexamen
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen:
  - A Leesvaardigheid
  - B Kijk- en luistervaardigheid
  - C Gespreksvaardigheid
  - D Schrijfvaardigheid
  - E Literatuur
  - F Oriëntatie op studie en beroep

2. De Toetsing

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examendossier	Duur in min.	Onderwerp	Domeinen
Code	Vorm						
ST1	S	1	1	0	40	Toest kijk- en luistervaardigheid	B
ST2	S	TW1	1	0	90	Leertoets Unité 1 Schrijfvaardigheid & Leesvaardigheid	A,D
ST3	S	2	1	0	45	Brief	D
HD1	S	2	Voldoende afgerond	Voldoende afgerond		Boekverslag Zie vakspecifieke informatie	A,E
ST4	S	TW2	1	0	90	Leertoets Unité 3 & Leesvaardigheid	A,D
MT1	P	3	1	0	10	Mondeling	C, E
ST5	S	TW3	1	0	90	Leertoets Unité 4 Leesvaardigheid	A,D
HD2	S	4	Voldoende afgerond	Voldoende afgerond		Boekverslag Zie vakspecifieke informatie	A,E
ST6	S	4	1	10%	45	Boektoets	A
ST7	S	TW4	2	0	90	Leertoets Unité & Leesvaardigheid	A,D

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

3. Vakspecifieke informatie:

Handelingsdeel Literatuur:

Leerlingen lezen in klas 4 *twee boeken*, waarvan ze een *leesverslag* maken. Dit verslag telt mee voor het schoolexamen literatuur in klas 5.

Leesverslag 1 wordt ingeleverd aan het einde van cluster 2 (zie studiewijzer)

Leesverslag 2 wordt ingeleverd aan het einde van cluster 4 (zie studiewijzer)

Aanvullende bepaling:

Zittenblijvers en instromers lezen in leerjaar 4 twee nieuwe boeken.

Belangrijk:

Het handelingsdeel dient op de deadline van het betreffende cluster voldoende te zijn afgerond.

Is dit niet het geval dan wordt de leerling op een door de school te bepalen moment

verplicht dit op school alsnog in orde te maken.

Voor de consequentie van onvoldoende handelingsdelen:

zie herkansingsregeling en bevorderingsnormen

Leerlingen met afgekeurde en / of ontbrekende leesverslagen worden in klas 5 uitgesloten van deelname aan het schoolexamen literatuur.

(zie ook herkansingsregeling schoolexamentoetsen)

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : alle profielen (keuzevak)
Vak : Duits

1. Inleiding

- Het vak Duits wordt afgesloten in leerjaar 5.
Het examen bestaat uit een schoolexamen en een centraal eindexamen.
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen:
  - A Leesvaardigheid
  - B Kijk- en luistervaardigheid
  - C Gespreksvaardigheid
  - D Schrijfvaardigheid
  - E Literatuur
  - F Oriëntatie op studie en beroep

2. De Toetsing Methode: TrabiTour 4 Havo Deutschbuch

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1	S	1	1	0	35	Hoofdstuk 1: idioom + grammatica + leesvaardigheid	A t/m E
MT1	M	TW1	1	0	15	Gespreksvaardigheid	C
ST2	S	2	1	0	2x 35	Kijk- en luistervaardigheid	B
ST3*	S*	TW2	1	0	90	Schrijfvaardigheid (ICT-toets)	D
HD1	S	2**	Voldoende afgerond	Voldoende afgerond		Romanopdracht Zie vakspecifieke informatie	A,E
ST4	S	3	1	0	45	Hoofdstuk 3: idioom + grammatica + leesvaardigheid	A t/m E
ST5	S	4	1	0	35	Hoofdstuk 4: idioom + grammatica + leesvaardigheid	A t/m E
HD2	S	4 **	Voldoende afgerond	Voldoende afgerond		Romanopdracht Zie vakspecifieke informatie	A,E
ST6	S	TW4	2	0	90	Leesvaardigheid	A

Bepaling van het overgangscijfer:
Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

S* Toets wordt digitaal afgenomen

3. Vakspecifieke informatie:

Handelingsdeel Literatuur:

In periode 1 (en begin van periode 2) wordt er klassikaal één roman gelezen en in periode 3 (en begin periode 4) lezen leerlingen zelfstandig één roman.

Bij beide romans worden telkens verwerkingsopdrachten gemaakt. De inleverdata hiervoor staan in de desbetreffende studiewijzers.

De verwerkingsopdracht bij het klassikaal gelezen boek en de literatuurlessen (na-oorlogsliteratuur) komen terug op het schriftelijk schoolexamen "literatuur", in schooljaar 2023-2024 als onderdeel van het schoolexamen HAVO 5.

Leerlingen met afgekeurde en / of ontbrekende verwerkingsopdrachten worden in klas 5 uitgesloten van deelname aan dit schoolexamen.

(zie ook herkansingsregeling schoolexamentoetsen)

Aanvullende bepaling:

Zittenblijvers en instromers lezen in leerjaar 4 twee nieuwe boeken.

Voor de consequentie van onvoldoende handelingsdelen:
zie herkansingsregeling en bevorderingsnormen

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : C & M / E & M
Vak : Geschiedenis

1. Inleiding

- Het vak Geschiedenis wordt afgesloten in leerjaar 5.
Het examen bestaat uit een schoolexamen en een centraal eindexamen.
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen:
  - A Historisch besef: de vaardigheden.
  - B Oriëntatiekennis: de tien tijdvakken
  - C Thema's
  - D Geschiedenis van de rechtsstaat en van de parlementaire democratie
  - E Oriëntatie op studie en beroep

2. Toetsing

		Afna me clust er	Gewicht voor over- gang	Gewicht voor examen- dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1	S	1	1	0	30	- Tijd van jagers en boeren	A/B
ST2	S	TW1	2	0	45	- Tijd van Grieken en Romeinen - Tijd van monniken en ridders	A/B
ST3	S	TW2	2	5%	90	- Tijd van steden en staten - Thema 1 - Thema 2 - Herhaling Tijdvak 1-3	A/B/C/ E
HD1	P	3	Voldoende afgerond	0		- Geschiedenis van de rechtsstaat en de parlementaire democratie (Thema 3)	C/D
ST4	S	TW3	2	0	90	- Tijd van ontdekkers en hervormers - Tijd van regenten en vorsten - Tijd van pruiken en revoluties	A/B
ST5	S	4	1	0	35	-Kenmerkende aspecten Tijdvak 1-8	A/B
ST6	S	TW4	2	0	90	- Tijd van burgers en stoommachines - Tijd van wereldoorlogen - Herhaling Tijdvak 5-7	A/B

Bepaling van het overgangscijfer:
Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

3. Vakspecifieke informatie

HD 1,2 en 3:

Het handelingsdeel dient op de deadline van het betreffende cluster voldoende te zijn afgerond. Is dit niet het geval dan wordt de leerling op een door de school te bepalen moment verplicht dit op school alsnog in orde te maken.

Voor de consequentie van onvoldoende handelingsdelen:
zie herkansingsregeling en bevorderingsnormen.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : Alle
Vak : Aardrijkskunde

1. Inleiding

- Het vak aardrijkskunde wordt afgesloten in leerjaar 5
Het examen bestaat uit zowel schoolexamen als centraal eindexamen.
- De domeinen voor het schoolexamen zijn:
A Vaardigheden D Ontwikkelingsland
B Wereld E Leefomgeving
C Aarde F Oriëntatie op studie en beroep
- De domeinen voor het Centraal Eindexamen zijn:
A1 Geografische benadering
B2 Samenhang en verschillen in de wereld
C2 Samenhangen en verschillen op aarde
D1 Gebiedskenmerken
E1 Nationale en regionale vraagstukken

2. De Toetsing

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor Examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1 *	T *	1	1	0		Geografische vaardigheidstoets	
PO1	P	1	3	0		Grensgebied Mexico en de VS	A/B
PO2	P	2	1	0		opdrachten	
ST2	S	TW2	3	0	90	Endogene en exogene processen	A/C
PO3	P	3	1	0		opdrachten	
ST3	S	TW3	3	0	90	Globalisering	A/B
PO4	P	4	1	0		opdrachten	
ST4	S	TW4	3	10%	90	Endogene en exogene processen Globalisering Water in Nederland	A/B/C/E
PO5	P	4	1	0		Excursie met opdrachten zie vakspecifieke informatie	A/E

* betekent digitale toets

3. Vakspecifieke informatie

PO 1 t/m 4:

Ieder cluster wordt een praktische opdracht volbracht die aansluit bij de lesstof. Deze wordt volgens een van te voren openbaar criteriamodel beoordeeld. Zowel de opdracht als het criteriamodel zijn op It's Learning in te zien gedurende de hele periode.

Deadline PO1 21 oktober 2022
Deadline PO2 23 december 2022
Deadline PO3 10 maart 2023

Deadline PO4 2 juni 2023

PO5

Excursie is een onderdeel van het eindexamenonderdeel Nederland als leefomgeving.
Opdrachten voor en na de excursie worden in de les bekend gemaakt.

Bij schoolexamen aardrijkskunde mag ten alle tijden een Grote Bosatlas (54^e of 55^e editie) en een woordenboek worden gebruikt.

Bij het centrale aardrijkskunde-examen Havo in 2024 is het gebruik van een atlas niet toegestaan.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : C&M / E & M / N & G
Vak : Wiskunde A

1. Inleiding

- Het vak Wiskunde A wordt afgesloten in leerjaar 5.
Het examen bestaat uit het schoolexamen en het centraal eindexamen.
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen:

A	Vaardigheden
B	Algebra en tellen
C	Verbanden
D	Verandering
E	Statistiek

2. De Toetsing

Methode: Getal en Ruimte, 12^e editie (EPN)

Toets		Afname cluster	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1	S	TW1	1	0	90	Havo A / deel 1: H. 1 en 2	A/B/E
ST2	S	TW2	1	0	90	Havo A / deel 1: H. 3 en 4	A/B/C/E
ST3*	S*	TW3	1	15%	120	Havo A / deel 2: H. 7 en 8	A/D/E
ST4	S	TW4	2	0	90	Havo A / deel 1 & 2 H. 1, 3, 5 en 6	A/B/C/D

Bepaling van het overgangscijfer:
Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

S*= ICT-toets

3. Vakspecifieke informatie

Grafische rekenmachine

Bij het vak wiskunde is het gebruik van de grafische rekenmachine toegestaan.
Alleen de volgende types zijn toegestaan:

- TI 84 Plus CE-T vanaf versie OS 5.1.5

Het is **niet** toegestaan om naast de grafische rekenmachine ook de **gewone rekenmachine** te gebruiken.

Tijdens de toetsen wiskunde dient het geheugen van de grafische rekenmachine te zijn geblokkeerd door een examenstand, dan wel te zijn gewist door een 'reset' van de gehele machine.

ST3

ST3 wordt individueel of in tweetallen gemaakt. Het onderwerp is Statistiek & ICT en is gebaseerd op de hoofdstukken 2, 7 en 8 van Getal en Ruimte, Havo A / deel 1 en deel 2.

De opdracht bestaat uit een aantal vragen over een grote dataset. Met behulp van Excel kunnen de vragen worden beantwoord. De vragen worden deels op papier en deels in een Excelbestand ingeleverd.

De opdrachten worden aan de hand van een correctievoorschrift beoordeeld.

ST3 wordt afgenomen in de toetsweek 3.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : N & G / N & T
Vak : Wiskunde B

1. Inleiding

- Het vak Wiskunde B wordt afgesloten in leerjaar 5.
Het examen bestaat uit het schoolexamen en het centraal eindexamen.
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen:
  - A Vaardigheden
  - B Functies, grafieken en vergelijkingen
  - C Meetkundige berekeningen
  - D Toegepaste Analyse 1

2. De Toetsing

Methode: Getal en Ruimte (EPN) 12e EDITIE ('flex')

Toets		Afname cluster	Gewicht voor overgang	Gewicht voor Examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1	S	TW1	3	0	90	havo B / deel 1: H1, H2	A/B/D
ST2	S	TW2	3	0	90	havo B / deel 1: H3, H4	A/B/C/D
ST3	S	TW3	3	0	90	havo B / deel 2: H5, H6	A/B/D
ST4	S	TW4	3	10%	90	Deel 2: H5, H6, H7	A/B/C/D

Bepaling van het overgangscijfer:
Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

3. Vakspecifieke informatie

Bij het vak wiskunde B worden over de hoofdstukken ook formatieve toetsen afgenomen. Deze worden wel becijferd, maar tellen niet mee voor overgang of examendossier.

Grafische rekenmachine

Bij het vak wiskunde is het gebruik van de grafische rekenmachine toegestaan. Alleen de volgende types zijn toegestaan:

- TI 84 Plus CE-T vanaf versie OS 5.1.5

Het is **niet** toegestaan om naast de grafische rekenmachine ook de **gewone rekenmachine** te gebruiken.

Tijdens de toetsen wiskunde dient het geheugen van de grafische rekenmachine te zijn geblokkeerd door een examenstand, dan wel te zijn gewist door een 'reset' van de gehele machine.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : N & T (N & G)
Vak : Natuurkunde

1. Inleiding

- Het vak natuurkunde wordt afgesloten in leerjaar 5.
Het examen bestaat uit een schoolexamen en een centraal eindexamen
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen:

A	Vaardigheden	B	Beeld- en geluidstechniek
C	Beweging en Energie	D	Materialen
E	Aarde en Heelal	F	Menselijk Lichaam
G	Metten en Regelen	H	Natuurkunde en technologie
I	Onderzoek en Ontwerp		

2. De Toetsing

De kandidaat is in staat bij examinering gebruik te maken van diverse toepassingen van ICT en modelleren.
Methode: Newton, uitgeverij Thieme Meulenhoff

Toets		Afname cluster	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1	S	1	1	0	40	H6.1 Rekenvaardigheid, significantie en verbanden.	A
ST2	S	TW1	2	0	45	H1 Elektrische schakelingen en Energiegebruik + Module Technische Automatisering.	G1/G2
ST3	S	2	1	0	40	H6.2 Onderzoeksvaardigheden H3 Materialen	A/D1/ D2
ST4	S	TW2	2	0	90	H2 Bewegingen	C1
PO1	P	3	1	0	90	Metten en verwerken	A/B/C/ G/I
HD1	P	3	1	0		H6.4 Technisch Ontwerpen	I/H
ST5	S	TW3	3	0	90	H4 Krachten met voorkennis H2	C1
PO2	P	4	1	0	90	H6.3 Dynamische modellen	A t/m I
ST6	S	TW4	3	0	90	H5 Ioniserende straling	A/B2

Bepaling van het overgangscijfer:
Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

3. Vakspecifieke informatie

Praktische Opdrachten

De praktische opdrachten omvatten het doen van onderzoek naar verschijnselen in de natuur of aan technische producten.

Hulpmiddelen

- Binas 6e druk, een andere druk is niet toegestaan.
- Gewone rekenmachine.

De **grafische** rekenmachine is **niet** toegestaan.

Dit geldt voor alle toetsen in dit jaar.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : N & G / N & T
Vak : Scheikunde

1. Inleiding

Het vak scheikunde wordt afgesloten in leerjaar 5. Het examen bestaat uit een schoolexamen en een centraal eindexamen.

Het examendossier bestaat uit de onderstaande domeinen in de tabel, die verder verdeeld zijn in de sferen ; materie (M), reacties (R), (chemisch) rekenen & analyse (R&A), technologie en duurzaamheid (T) en chemie van het leven.

Domein		Sfeer
A	Vaardigheden	M, R, R&A, T, L
B	Kennis van stoffen, materialen in de chemie	M, R
C	Kennis van chemische processen en kringlopen	M, R, R&A, T
D	Ontwerpen en experimenten in de chemie	R, R&A
E	Innovatieve ontwikkelingen in de chemie	M
F	Processen in de chemische industrie	R, T, L
G	Maatschappij en chemische technologie	R, T, L

2. De Toetsing

Chemie Overall 4 Havo 5^e editie

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgangscijfer	Gewicht voor het Examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1	S	TW1	2	0	90	H1 Scheiden en reageren H2 Bouwstenen van stoffen	M 1,2,3,7 R 1,3,5, R&A 1,2,3
HD1	PO	1/2	Voldoende afgerond	0		Portfolio practicum en andere opdrachten (periode 1 en 2)	M 1,2,3,6,7 R 1,3,5, R&A 1,2,3
ST2	S	TW2	2	0	90	H3 Stoffen en reacties H4 Moleculaire stoffen	M 1,3, 6,7 R 1 R&A 1,3
PO1	PO	3	1	0		PO Zouten	M 1,3,6 R 1 R&A 2,3
ST3	S	TW3	2	0	90	H5 Zouten en zoutoplossingen §6.1 Alkanen en alkenen §6.2 Karakteristieke groepen	M 1,3,6 R 1,2 R&A 2,3
HD2	PO	3/4	Voldoende afgerond	0		Portfolio practicum en andere opdrachten (periode 3 en 4)	M 1,3,6 R 1,2 R&A 1,2,3
ST4	S	TW4	2	0	90	H6 Koolstofchemie H7 Zuren	M 1,3,6 R 1,2 R&A 1,2,3

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

3. Vakspecifieke informatie

Domein A1 t/m A4 betreffend algemene vaardigheden van profieloverstijgend niveau
Domein A5 t/m A8 komen met name voor in practica en PO's
Domein A7 t/m A15 kan of is verwerkt in elke schriftelijke of praktische toets van het hierboven beschreven programma.

In elk toetsmoment zowel schriftelijk, mondeling als praktisch kunnen concepten (onderwerpen) voorkomen die al eerder in leerjaar 4 zijn behandeld

Hulpmiddelen

Binas 6e druk, een andere druk is niet toegestaan.

Gewone rekenmachine. De **grafische** rekenmachine is **niet** toegestaan. Dit geldt voor alle toetsen in dit jaar.

Handelingsdeel:

HD1 dient uiterlijk op de deadline van periode 2 (9 januari 2023) voldoende te zijn afgerond.
HD2 dient uiterlijk op de deadline van periode 4 (12 juni 2023) voldoende te zijn afgerond.
Is dit niet het geval dan wordt de leerling op een door de school te bepalen moment verplicht dit op school alsnog in orde te maken.

Voor de consequentie van onvoldoende handelingsdelen:
zie herkansingsregeling en bevorderingsnormen

PO1

De leerlingen voeren in duo's (max trio) een practicum met als onderwerp zouten.
Het onderzoek wordt afgesloten middels een (wetenschappelijk) verslag of een verwerkingsopdracht en beoordeeld met een cijfer. De deadline voor het verslag wordt bepaald door de docent ten tijde van uitvoering.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : NG, NT, EM
Vak : Biologie

1. Inleiding

- Het vak biologie wordt afgesloten in leerjaar 5.
Het examen bestaat uit een schoolexamen en een centraal eindexamen.
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen:
  - A Vaardigheden
  - M Molecuul- en celniveau
  - O Orgaan- en organisme niveau
  - P Populatie- en ecosysteem niveau

2. De Toetsing

 Methode; 10voorbiologie, Betawerk & Auteursgroep Synaps

Toets		Afname cluster	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examendossier	Duur in min.	Onderwerp	Domeinen
Code	Vorm						
ST1	S	1	1	0	30	Voortplanting 2.1 t/m 2.5	A/O9
PO1	P	1	1	2%		Biologie en de maatschappij (T4)	A
PO2	P	1,2,3,4	1	0		Verslag van alle practica	A
ST2	S	TW1	3	10%	90	Voortplanting 2.1 t/m 2.10 Hormonen 6.1 t/m 6.8 Gedrag 7.1 t/m 7.9 Zintuigen 5.1 t/m 5.6	A/O2/O4/ O5/O7/O9
ST3	S	2	2	0	30	Zenuwstelsel en spieren 4.1 t/m 4.7	A/O2/O4/ O5
ST4	S	3	2	0	30	Cellen 1.1 t/m 1.8	A/O1/M5/ M6
ST5	S	TW3	3	10%	90	Cellen 1.1 t/m 1.8 Erfelijkheid en DNA 3.1 t/m 3.10	A/M1/M2/ M3/M4/M5/ /M6/M7
PO3	P	3	1	3%		Microscopie PO Cellen	A/M2/M5/ M6
PO4	S	4	1	0		Veldwerk opdracht over planten en ecologie	A/M2/O1/P 1/P3
ST6	S	TW4	2	0	45	Ecologie 15.1 t/m 15.5 Planten 14.1 t/m 14.5	A,B2,B3, B8, D4

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

3. Vakspecifieke informatie

Praktische opdrachten

De praktische opdrachten kunnen bestaan uit:

- Het uitvoeren van een onderzoek aan één of meer organisatieniveaus in de biologie: van cel tot biosfeer.
- Een literatuurstudie naar aspecten van de levende natuur op één of meer organisatieniveaus: van cel tot biosfeer.

Verslagen van praktische opdrachten worden ingeleverd op ItsLearning. De deadlines voor inleveren worden aangegeven op ItsLearning. Handgeschreven werk zoals microscopietekeningen worden voor de deadline ingeleverd bij de docent. Als er geen deadline wordt gegeven is de algemene deadline PO en HD van die periode van toepassing.

ICT

Bij de verschillende onderdelen van het examendossier is de kandidaat in staat gebruik te maken van de diverse toepassingen van informatie- en communicatietechnologie.

Hulpmiddelen

Bij de examinering mogen kandidaten gebruik maken van een informatieboek (BINAS 6^e druk) en een **(niet grafische) rekenmachine.**

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : E&M / C&M (keuze)
Vak : Economie

1. Inleiding

- Het vak Economie wordt afgesloten in leerjaar 5.
 Het examen bestaat uit zowel een schoolexamen als Centraal Eindexamen
- De domeinen:

A	Vaardigheden	G	Concept Risico en informatie
B	Concept Schaarste	H	Concept Welvaart en groei
C	Concept Ruil	I	Concept Goede tijden, slechte tijden
D	Concept Markt	J	Onderzoek en Experiment
E	Concept Ruilen over de tijd	K	Keuzeonderwerpen
F	Concept Samenwerken en onderhandelen		

2. De Toetsing

Methode: Cumulus.

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
HD1	-	1	Voldoende afgerond	0		Portfolio-opdrachten	A/B/C/E
ST1	S	1	1	0	40	- Inkomen	B/C/E
ST2	S	TW1	2	0	90	Geldzaken - Inkomen - Sparen en beleggen	A/B/C/E
HD2	-	2	Voldoende afgerond	0		Portfolio-opdrachten	A/B/C/E
ST3	S	TW2	2	0	90	- Verzekeren - BBP - Belasting	G/H
ST4	S	TW3	2	0	90	- Ongelijkheid - Internationale handel - Vraag + aanbod	D/H/F
HD3	-	3	Voldoende afgerond	0		Portfolio- opdrachten	A/C/D/F H/J
HD4		4	Voldoende afgerond	0		Portfolio- opdrachten, o.a. excursie	A/C/D/F H/J
ST5	S	TW4	2	25%	90	Leerstof TW1, TW2, TW3 en TW4 - Elasticiteiten - Overheidsingrijpen - Volkomen concurrentie - Marktvormen	D/H/I

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

3. Vakspecifieke informatie

Toelichting kolom domeinen:

J = één maal per periode kan de docent aangeven dat als voorbereiding op een te behandelen onderwerp als onderwijsvorm gekozen wordt voor het uitvoeren van een experiment / onderzoek.

Handelingsdelen:

In periode 3 en 4 moet in groepsverband een handelingsdeel worden uitgevoerd.

Deze samenwerkingsopdracht bestaat uit 3 onderdelen:

- het uitvoeren van een onderzoek in de deskresearchopdracht,
- het maken van een verslag in de vorm van een handelingsdeel m.b.t. de excursie (alleen voor economie).

Voor de beoordelingsnormen (o.a. het hanteren van de plagiaatgrens) van de HD verwijzen we naar de regels die op het HD van toepassing zijn. Deze zijn in It's Learning terug te vinden.

Gebruik van de grafische rekenmachine

Bij het schoolexamen en het centraal examen is **de grafische rekenmachine NIET toegestaan**, de eenvoudige rekenmachine uit het basispakket uiteraard wel.

Als gevolg hiervan mag in HAVO 4 en 5 tijdens de lessen en de toetsen voor het vak Economie de grafische rekenmachine niet worden gebruikt

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : E&M
Vak : Bedrijfseconomie

1. Inleiding

- Het vak Bedrijfseconomie wordt afgesloten in leerjaar 5. Het examen bestaat uit een schoolexamen en een centraal eindexamen.
- Het examendossier bestaat uit de volgende domeinen en concepten:
  - A Vaardigheden
  - B Van persoon naar rechtspersoon
  - C Interne organisatie en personeelsbeleid
  - D Investeren en financieren
  - E Marketing
  - F Financieel beleid
  - G Verslaglegging

2. De Toetsing

methode: van Vlimmeren, Balans

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
ST1	S	1	1	0	40	H2 Basisvaardigheden H5 verzekeren, sparen en lenen	A/B
ST2	S	TW1	1	0	90	Toets Domein A en B, conform onderstaande hoofdstukken H1 Bedrijfseconomie H2 Basisrekenvaardigheden H5 Verzekeren, sparen en lenen H6 Enkel- en samengestelde interest H7 Beleggen	A/B
ST3	S	TW2	1	0	90	Toets Domein B H5-10 H8 Woning H9 Familie H10 Schenken en erven	B
HD1	S	1 en 2	0	0	0	Beleggingsopdracht in kader van Scholenstrijd	A
ST4	S	TW3	2	20%	90	Toets H11 – H16 H11 Eigen onderneming? H12 Rechtsvormen H13 Organisatie en maatschappij H14 Organisaties (SE) H15 Leiderschap (SE) H16 Personeelsbeleid	A/B/C
ST5	S	TW4	2	20%	90	Toets H3 + H17 – H20 H03 Balans en W&V-rekening H17 Eigen Vermogen H18 Vreemd Vermogen H19 Vermogensmarkt H20 Investeringsanalyse (SE)	A/B/C/D
<p>Bepaling van het overgangscijfer: Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.</p>							

3. Vakspecifieke informatie

Theorie- en opdrachtenboek

In de les werken we met een theorieboek en een opdrachtenboek. Voor het maken van de opdrachten gebruiken we A4 formaat schrift. Andere kleinere schriften zijn niet toegestaan.

Gebruik van de grafische rekenmachine

Bij het schoolexamen en het centraal examen is **de grafische rekenmachine NIET toegestaan**, de eenvoudige rekenmachine uit het basispakket uiteraard wel. Daarom mag in HAVO4 en HAVO5 **ook tijdens de lessen** voor het vak Bedrijfseconomie de grafische rekenmachine niet worden gebruikt.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : C & M
Vak : Kunst Algemeen –
Beeldende vormgeving

---

1. Inleiding

Het vak Kunst Algemeen – Beeldende vormgeving wordt afgesloten in leerjaar 5.

Het examen bestaat uit:

- een centraal schriftelijk eindexamen voor Kunst Algemeen
- een schoolexamen voor Muziek.

Binnen **Kunst Algemeen / Cultuurgeschiedenis** zijn drie domeinen te onderscheiden:

Domein A Vaardigheden en benaderingswijzen

Domein B Invalshoeken voor reflectie

<i>Invalshoeken voor reflectie:</i>	<i>Algemene Vraag</i>
Kunst en religie, levensbeschouwing;	Hoe verbeelden kunsten het denken, Ideeën van mensen?
Kunst en esthetica;	Welke schoonheidsopvattingen heersen?
Kunstenaar en opdrachtgever; politieke en Economische macht;	Hoe verloopt de opleiding van de kunstenaar? Hoe is de verhouding tussen de kunstenaar en de opdrachtgever?
Kunst en vermaak;	Welke functies van vermaak hebben kunsten?
Kunst wetenschap en techniek;	Wat is de verhouding van kunst tot Wetenschap en techniek?
Kunst intercultureel;	Welke waarderingen worden gekoppeld aan eigen en andere cultuur?

Domein C onderwerpen

HAVO 4:

Verplichte onderwerpen:

- Hofcultuur in de 16^e en 17^e eeuw
- Cultuur van het Moderne

HAVO 5:

Verplichte onderwerpen:

- Cultuur van het Moderne
- Massacultuur vanaf 1950

Onderwerpen Centraal Eindexamen 2024:

- Hofcultuur in de 16^e en 17^e eeuw
- De cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw.
- Massacultuur vanaf 1950

In de gehanteerde werkwijze wordt gebruik gemaakt van:

- 1 Art History: tekstboek en ict-licentie (met bijbehorende video's, muziek, beeldend materiaal en oefeningen)
- 2 Eigen materiaal zowel al bestaand en nog te ontwikkelen en te vinden op It's Learning (Materiaal op multimediategebied, muziek, beeldmateriaal et cetera).

Binnen het praktijkdeel (schoolexamen) Beeldende Vormgeving zijn drie domeinen te onderscheiden:

- A Vaktheorie (schriftelijke toets en/of verslag)
- B Praktijk
- C Oriëntatie op studie en beroep

2. De Toetsing

toets		Afname periode	gewicht voor overgang	gewicht voor examen-dossier	Duur in min	Onderwerp	Domein
code	vorm						
PO1	P/V PF	1	1	15%		Praktijkopdracht: Autonoom / toegepast	A / B
ST1*	S*	TW1	1	0	45	Kua: lesstof zoals behandeld in Periode 1.	A/B/C
PO2	P/V PF	2	1	15%		Praktijkopdracht: Autonoom / toegepast	A / B
ST2*	S*	TW2	1	0	45	Kua: lesstof zoals behandeld in Periode 1 en 2.	A/B/C
PO3	P/V PF	3	1	15%		Praktijkopdracht: Autonoom / toegepast	A / B
ST3*	S*	TW3	1	0	45	Kua de lesstof zoals behandeld in Periode 1, 2 en 3.	A / B
PO4	P/V PF	4	1	15%		Praktijkopdracht: Autonoom / toegepast	
ST4*	S*	TW4	1	0	45	Kua de lesstof zoals behandeld in Periode 1 t/m 4	A/B/C
Bepaling van het overgangscijfer: Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.							

* ST 1 t/m 4 worden digitaal afgenomen m.b.v. Wintoets.

1. Inleiding

De domeinen:

Binnen Kunst Algemeen (cultuurgeschiedenis) zijn drie domeinen te onderscheiden:

Domein A   Vaardigheden en benaderingswijzen

Domein B   Invalshoeken voor reflectie

Kennis en vaardigheden m.b.t. de invalshoeken die cruciaal zijn bij het verwerven van inzicht in de maatschappelijke functies van kunst in culturele contexten, genoemd in domein C.

Invalshoeken voor reflectie:	Algemene Vraag
Kunst en religie, levensbeschouwing;	Hoe verbeelden kunsten het denken, Ideeën van mensen?
Kunstenaar en opdrachtgever; politieke en Economische macht;	Hoe verloopt de opleiding van de kunstenaar? Hoe is de verhouding tussen de kunstenaar en de opdrachtgever?
Kunst en vermaak;	Welke functies van vermaak hebben kunsten?
Kunst wetenschap en techniek;	Wat is de verhouding van kunst tot Wetenschap en techniek?
Kunst intercultureel;	Welke waarderingen worden gekoppeld aan eigen en andere cultuur?

Domein C   Onderwerpen

Onderwerpen uit de geschiedenis van de Westerse cultuur, bedoeld om de kandidaat inzicht te verschaffen in samenhangen tussen kunst en culturele, maatschappelijke, economische en politieke context.

HAVO 4:

Verplichte onderwerpen:

- Hofcultuur in de 16^e en 17^e eeuw
- Cultuur van het Moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw

HAVO 5:

Verplichte onderwerpen:

- Cultuur van het Moderne
- Massacultuur vanaf 1950

Onderwerpen Centraal Eindexamen 2024:

- Hofcultuur in de 16^e en 17^e eeuw
- Massacultuur vanaf 1950
- De cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw

In de gehanteerde werkwijze wordt gebruik gemaakt van:

- 1 Art History. Het tekstboek en Ict licentie.
(Met bijbehorende video, muziek en beeldend materiaal en oefeningen.)
- 2 Eigen materiaal zowel al bestaand en nog te ontwikkelen en te vinden op It's Learning.
(Materiaal op multimedia gebied. CD, video, muziek, beeldmateriaal.)

Binnen Kunst Drama zijn de volgende domeinen te onderscheiden:

Domein A: Vaktheorie

Subdomein A1: Drama en maatschappij

Subdomein A2: Betekenis

Subdomein A3: Beschouwen

Domein B: Praktijk

Subdomein B1: Spelen

Subdomein B2: Vormgeven

Subdomein B3: Presenteren

Domein C: Oriëntatie op studie en beroep

2. De Toetsing

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor Examen dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
PO1	P + S	TW1	1	10%	60	Speltraining en reflectie op eigen spel	A/B/C
ST1*	S*	TW1	1	0	45	Kunst Algemeen: Lesstof zoals behandeld in Cluster 1	A/C
PO2	P + S	TW2	1	20%	45	Eigen tekstregie Regie en spel	A/B/C
ST2*	S*	TW2	1	0	45	Kunst algemeen: Lesstof zoals behandeld in Cluster 1 en 2	A/C
PO3	P	2	1	15%		Solo – Monoloog Spelen en vormgeven	A/B/C
ST3*	S*	TW 3	1	0	45	Kunst algemeen: Lesstof zoals behandeld in Cluster 1 t/m 3	A/C
PO4	P + S	2	1	15%	Gehele cluster	Voorstelling tekstregie ondergaan Spelen en reflectie	A/B/C
ST4*	S*	TW 4	1	0	90	Kunst Algemeen: Lesstof zoals behandeld in Cluster 1 t/m 4	A/C
HD1	S	Hele jaar	Voldoende afgerond	0	-	Verslag over een bezochte voorstelling	A/C

*S 1 t/m 4: worden digitaal afgenomen m.b.v. Wintoets

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

3. Vakspecifieke informatie

Werkwijze in de lessen Praktijk Drama/ zelfstandig leren.

Bij Praktijk drama is de opzet van de contacturen verdeeld over Instructielessen en Zelfstudietijd:

Binnen de instructielessen wordt er uitleg gegeven over de opdracht. Daarnaast wordt er door de docent en medeleerlingen geregisseerd. Binnen de zelfstudietijd maakt de leerling de opdracht eigen, leert teksten, regelt de voorwaarden voor een goede voorstelling.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : C & M
Vak : Kunst Algemeen –
Kunst Muziek

1. Inleiding

Het vak Kunst (Algemeen & Muziek) wordt afgesloten in leerjaar 5. Het examen bestaat uit:

- een centraal schriftelijk eindexamen voor Kunst Algemeen
- schoolexamens voor Kunst Muziek

Onderwerpen Centraal Eindexamen 2024:

- Hofcultuur in de 16^e en 17^e eeuw
- De cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw
- Massacultuur in de tweede helft van de twintigste eeuw

2. De Toetsing

Het examenprogramma bestaat uit dat van het vak Kunst Algemeen en de volgende domeinen voor Kunst Muziek:

Domein A: Vaktheorie

- Subdomein A1: Waarnemen en weten
- Subdomein A2: Analyseren en interpreteren
- Subdomein A3: Muziek en cultuur

Domein B: Praktijk

- Subdomein B1: Zingen en spelen
- Subdomein B2: Improviseren en componeren

Domein C: Oriëntatie op studie en beroep

Het schoolexamen

- Het schoolexamen heeft betrekking op de domeinen A, B en C.

Toets vak	Vorm	Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
PO1	P	1	1	10%		Musiceren	B/C
ST1*	S*	TW1	2	0	45	Kua: de lesstof zoals behandeld in cluster 1	A/B/C
PO2	P	2	1	10%		Musiceren	B/C
ST2	S	TW2	1	0	45	Solfège- & theorietoets	A
ST3*	S*	TW2	2	0	45	Kua: de lesstof zoals behandeld in cluster 1 en 2	A/B/C
PO3	P	3	2	10%		Musiceren	B/C
PO4	V	3	1	10%	180	Stijlanalyse (verslag)	A/C
ST4*	S*	TW3	2	0	45	Kua: de lesstof zoals behandeld in cluster 1 t/m 3	A/B/C
PO5	P	4	2	10%		Musiceren	B/C
ST5*	S*	TW4	2	0	90	Kua: de lesstof zoals behandeld in cluster 1 t/m 4	A/B/C

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.

* Deze toetsen worden digitaal afgenomen.

- **Musiceren:** dit verschilt per periode en kan de volgende onderdelen omvatten:
zingen/spelen van zowel door de docent als door de leerling gekozen stukken/opdrachten, componeer- en improviseeropdrachten. Dit kan individueel, in kleine groepen of klassikaal. Bij musicieropdrachten horen ook voorbereidings- en reflectieopdrachten.
- In de lessen en daarbuiten (thuis, op school buiten lestijd) wordt gewerkt aan de musicieropdrachten.
- Inleverdata en PO-data worden in overleg met de docent bepaald.

3. Vakspecifieke informatie

Werkwijze in de lessen Kunst Algemeen / Cultuurgeschiedenis / zelfstandig leren:

Bij Kunst Algemeen / Cultuurgeschiedenis worden de contacturen verdeeld over instructielessen en zelfstudietijd waarin:

- door docenten een inleiding zal worden gegeven, als kennismaking met één van de examenonderwerpen.
- leerlingen kennismaken met diverse invalshoeken t.a.v. kunst en zij vervolgens worden aangestuurd om zich deze benadering zelfstandig eigen te maken door deelonderwerpen en invalshoeken individueel en/of in werkgroepen uit te werken.
- leerlingen presentaties houden van de resultaten van onderzoek in de werkgroepen.

Werkwijze in de lessen Kunst Muziek/ zelfstandig leren:

De studielasturen bestaan uit instructie- en oefenlessen (contacturen) en zelfstudietijd. Binnen de lessen wordt uitleg gegeven over opdrachten, stijlen en theorie en wordt gemusiceerd (zingen, spelen, componeren, improviseren).

Binnen de zelfstudietijd maakt de leerling (huiswerk)opdrachten, kiest stukken uit om te spelen, zorgt voor benodigd (musicier)materiaal. Daarnaast zal de leerling in de zelfstudietijd oefenen aan het musiceren/componeren. Bij musicieropdrachten horen ook voorbereidings- en reflectieopdrachten.

In de gehanteerde werkwijze wordt gebruik gemaakt van:

- Intro voor de bovenbouw - tweede editie (digitaal);
- Lesmateriaal ontwikkeld door de docent;
- Instrumenten van school (en eventueel thuis) en je stem.

Een aantal activiteiten dat georganiseerd wordt voor Kunst Muziek heeft een verplicht karakter en kan buiten de lestijden plaatsvinden (zoals concertbezoeken, examenconcert H5/V6, open podia). Aan het concertbezoek zit een verplichte opdracht (verslag) vast.

Als een leerling niet aanwezig is bij deze activiteiten, moet een vervangende opdracht worden gedaan.

1. Inleiding

Het vak **C**ulturele en **K**unstzinnige **V**orming wordt afgesloten in leerjaar 4.

- Het examen bestaat uit alleen een schoolexamen.
- Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:
  - Domein A Verkennen
  - Domein B Verbreden
  - Domein C Verdiepen
  - Domein D Verbinden

2. De Toetsing

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
PO1	M	TW1	20%	15%	20	3x ontdekking van de week Cultureel zelfportret Eén van de dimensies CKV examenprogramma 1x Route 1 opdracht 1x Route 1 of 2 of 3 opdracht Mondeling in tweetallen met docent. Weblog deadline: 4 november 2022	A/B
PO2	M	TW2	25%	20%	20	3 x ontdekking van de week. Eén van de dimensies CKV examenprogramma. 1 x Route 1 opdracht. 1 x Route 1 of 2 of 3 opdracht. Mondeling in tweetallen met docent. Weblog deadline: 13 januari 2023	A/B
PO3	M	TW3	25%	25%	20	3 x ontdekking van de week. Eén van de dimensies CKV examenprogramma. 1 x Route 1 opdracht. 1 x Route 1 of 2 of 3 opdracht. Mondeling in tweetallen met docent. Deadline weblog 17 maart 2023	C/D
PO4	M	TW4	30%	40%	20	Groot onderzoek welke een praktische component kan hebben. Gebruik maken van kunsttheoretische en/of cultuurhistorische kennis. Presentatie onderzoek Weblog deadline: 16 juni 2023	C/D

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde onderdelen en is het eindcijfer schoolexamen voor het vak CKV.

3. Vakspecifieke informatie

Alle opdrachten en onderdelen, vindbaar in it's learning, tellen mee voor het gewogen gemiddelde van het eindcijfer CKV. Voor Culturele en Kunstzinnige Vorming wordt een eindcijfer toegekend. Dit cijfer is op de eindlijst in HAVO 5 onderdeel van het combinatiecijfer, samen met het PWS en Maatschappijleer.

Culturele activiteiten (onder voorbehoud van het Covid beleid)

De kandidaat heeft actief deelgenomen aan meerdere culturele activiteiten in leerjaar 4 HAVO. Daarbij moet gedacht worden aan:

- het bezoeken van tentoonstellingen en/of collecties voor beeldende kunst en/of vormgeving;
- het bezoeken van of zelf deelnemen aan concerten, dans- en filmvoorstellingen, toneelstukken, enz.;
- het deelnemen aan workshops of excursies (architectuurwandelingen, beeldenroutes e.d.);
- het lezen van werken uit de (wereld)literatuur.

De culturele activiteiten zijn gespreid naar de verschillende kunstdisciplines in beeldende kunst, vormgeving, toegepaste kunst, architectuur, dans, drama, literatuur, film, fotografie, nieuwe media en muziek.

CKV-weblog

Op het Ckv-weblog wordt de inhoudelijke verwerking van opdrachten en onderzoeken geplaatst. De reflectie op de diverse onderdelen uit de les, excursie en de eigen culturele activiteiten behoren hier ook toe.

Lessen CKV

De lessen worden opgenomen in het reguliere rooster. De opdrachten worden in een vaklokaal op It's Learning geplaatst. Alle kandidaten in HAVO 4 volgen CKV gedurende het gehele schooljaar.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : Gemeenschappelijk deel
Vak : Maatschappijleer

1. Inleiding

- Het vak Maatschappijleer wordt afgesloten in leerjaar 4. Het examen bestaat uit een schoolexamen.
- Het schoolexamen heeft betrekking op de volgende domeinen:
A Vaardigheden en benaderingswijzen
B De Rechtsstaat
C Parlementaire democratie
D Verzorgingsstaat
E Pluriforme samenleving

2. Toetsing

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
PO1	P	1	2	10%	-	De Rembrandt College Crime Podcast	A, B
ST1	S	1	2	5%	30	Wat is Maatschappijleer?	A, B
ST2	S	TW1	2	15%	60	Rechtsstaat	B
PO2	P	2	2	10%	-	Mijn Partij	A, C
ST3	S	TW2	3	20%	60	Parlementaire democratie	C
HD1	M	3	voldoende afgerond	0%	-	Debatdag i.c.m. Nederlands	A
ST4	S	TW3	3	20%	60	Pluriforme samenleving	D
ST5	S	TW4	3	20%	60	Verzorgingsstaat	E

Bepaling van het overgangscijfer:

Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen en is het eindcijfer schoolexamen voor het vak Maatschappijleer.

3. Vakspecifieke informatie

a. Schriftelijke toetsen met gesloten / open vragen:

Voor de tentamens dient de volgende stof te worden bestudeerd:

Thema's: Wat is Maatschappijleer?, Rechtsstaat, Parlementaire democratie, Pluriforme Samenleving en Verzorgingsstaat.

Uit Methode 'Thema's Maatschappijleer', maatschappijleer 2e fase HAVO, Essener, 6e druk 2021. Aan de hand van de uit te delen studiewijzers wordt de leerstof bestudeerd en verwerkt.

b. Praktische Opdracht, domein A: Vaardigheden

PO 1. De Rembrandt College Crime Podcast

Leerlingen doen onderzoek naar criminaliteit en maken met de resultaten van het onderzoek een podcast.

PO 2. Mijn Partij

Voor de uitvoering van deze praktische opdracht krijgt de leerling de volgende opdracht: Leerlingen richten een politieke partij op en voeren opdrachten uit zoals aangegeven in de bundel "Mijn Partij".

HD1. Debatdag i.c.m. Nederlands, domein A: Vaardigheden

Tijdens de activiteitenweek zal er een evenement plaatsvinden waaraan deelname van alle vierde klassen verplicht is. De leerlingen nemen het tegen elkaar op als teams in het debat. De debatten zullen gaan over vooraf bekend gemaakte stellingen over actuele thema's.

BELANGRIJK:

Inleverdata voor Praktische Opdrachten zijn zoals aangegeven onder 'Algemene informatie met betrekking tot de toetsing'. Indien de praktische opdracht te laat, onvolledig of niet beoordeelbaar wordt ingeleverd, wordt gehandeld naar de herkansingsregeling.

Voor de consequentie van onvoldoende handelingsdelen: zie herkansingsregeling en bevorderingsnormen.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 en 5 (2022-2024)

Profiel : Gemeenschappelijk deel
Vak : **PraktijkGerichtProgramma-M**

1. Inleiding

- Het vak PGP-M wordt afgesloten in leerjaar 5. Het examen bestaat uit een schoolexamen.
- Het schoolexamen heeft betrekking op de volgende domeinen:
A Praktijkgerichte vaardigheden
B Werken aan praktische en realistische opdrachten
C Loopbaanontwikkeling
D Werkvelden
E Programmaspecifieke kennis en vaardigheden
F Vraagstukken

2. Toetsing

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
Havo 4 (2022-2023)							
PO1	P	3	1	10%	-	Plan van aanpak	A,B,D,E,F
PO2	P	3 & 4	1	10%	-	Portfolio + Zelfevaluatie	A,B,C,D,E
PO3	P	4	3	30%	-	Eindproduct	A,B,D,E,F
Havo 5 (2023-2024)							
PO4	P	1	1	10%	-	Plan van aanpak	A,B,D,E,F
PO5	P	1 & 2	1	10%	-	Portfolio + Zelfevaluatie	A,B,C,D,E
PO6	P	2	3	30%	-	Eindproduct	A,B,D,E,F
Bepaling van het overgangscijfer: Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.							

3. Vakspecifieke informatie

PO1 en PO4

Leerlingen oriënteren zich op de opdracht, kiezen een aanpak en maken een planning. Zij communiceren met opdrachtgever, experts en doelgroep om (ontbrekende) informatie en data te verzamelen. Dit alles leggen zij vast in een plan van aanpak.

Deadlines worden gespecificeerd in de planner.

PO2 en PO5

Leerlingen leggen het proces vast in een digitaal portfolio waarin zij bewijsstukken uploaden. Leerlingen geven elkaar feedback over de samenwerking in een groep. Deze bewijsstukken vormen de basis voor een zelfevaluatie.

Deadlines worden gespecificeerd in de planner.

PO3 en PO6

Leerlingen ontwerpen of verbeteren een product, dienst of proces en presenteren dat aan de begeleider(s) en opdrachtgever.

Deadlines worden gespecificeerd in de planner.

Afdeling: HAVO
Leerjaar: 4 en 5 (2022-2024)

Profiel: Gemeenschappelijk deel
Vak: **PraktijkGerichtProgramma-T**

1. Inleiding

- Het vak PGP-T wordt afgesloten in leerjaar 5. Het examen bestaat uit een schoolexamen.
- Het schoolexamen heeft betrekking op de volgende domeinen:
A Praktijkgerichte vaardigheden
B Werken aan praktische en realistische opdrachten
C Loopbaanontwikkeling
D Werkvelden
E Programmaspecifieke kennis en vaardigheden
F Vraagstukken

2. Toetsing

Toets		Afname periode	Gewicht voor overgang	Gewicht voor examen-dossier	Duur in min.	Onderwerp	Domein
Code	Vorm						
Havo 4 (2022-2023)							
PO1	P	3	1	10%	-	Plan van aanpak	A,B,D,E,F
PO2	P	3 & 4	1	10%	-	Portfolio + Zelfevaluatie	A,B,C,D,E
PO3	P	4	3	30%	-	Eindproduct	A,B,D,E,F
Havo 5 (2023-2024)							
PO4	P	1	1	10%	-	Plan van aanpak	A,B,D,E,F
PO5	P	1 & 2	1	10%	-	Portfolio + Zelfevaluatie	A,B,C,D,E
PO6	P	2	3	30%	-	Eindproduct	A,B,D,E,F
Bepaling van het overgangscijfer: Het overgangscijfer wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van alle genoemde toetsen.							

3. vakspecifieke informatie

In PO1 en PO4 maken de leerlingen een verkenning, taakverdeling, tijdspad en lijst van betrokken partijen.

Deadlines worden gespecificeerd in de planner.

PO2 en PO5 bestaan uit opdrachten gericht op de persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen.

Deadlines worden gespecificeerd in de planner.

PO3 en PO6 zijn het produceren en presenteren van een theoretisch of praktisch product met evaluatie.

Deadlines worden gespecificeerd in de planner.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel : Gemeenschappelijk deel
Vak : Lichamelijke Opvoeding

1. Inleiding

- Het vak lichamelijke opvoeding wordt afgesloten in leerjaar 5.
Het examen bestaat uit alleen een schoolexamen.

- De domeinen:

A: Algemene vaardigheden
B: Bewegen
C: Bewegen en regelen
D: Bewegen en gezondheid
E: Bewegen en samenleving

Voorts is het goed om vooraf op te merken dat de eindtermen uit de verschillende domeinen doorgaans geïntegreerd behandeld zullen worden.

2. De Toetsing

Toets		Afname Semester	Gewicht voor overgangscijfer	Gewicht voor het Examen-dossier	Duur	Onderwerp	Domeinen
Code	Vorm						
HD1	P	1	'voldoende' afgerond	'voldoende' afgerond	3 wk	Lessenreeks atletiek	A+B
					4 wk	Lessenreeks spel doelspelen	A+B
HD2	P	1	'voldoende' afgerond	'voldoende' afgerond	3 wk	Lessenreeks turnen	A+B
					3 wk	Lessenreeks netspelen	A+B
					2 wk	Bewegen en gezondheid	A+B+D
HD3	P	1	'voldoende' afgerond	'voldoende' afgerond	3 wk	Lessenreeks zelfverdediging	A+B
					4 wk	Lessenreeks sportoriëntatie	A+B
					2 wk	Bewegen en regelen	A+B+C
HD4	P	2	'voldoende' afgerond	'voldoende' afgerond	3 wk	Lessenreeks trendsport	A+B
					3 wk	Lessenreeks spel: inblijven & uitmaken	A+B
HD5	P	2	'voldoende' afgerond	'voldoende' afgerond	1 dag	Sportdag / activiteit	A+B+E

3. Vakspecifieke informatie

Aanwezigheidsplicht / herkansingen / blessure

- Voor de lessen lichamelijke opvoeding geldt een aanwezigheidsplicht. Per handelingsdeel, uitgezonderd de sportdagen, kan maximaal 1 les gemist worden vanwege geoorloofde absentie. Het missen van meerdere lessen leidt tot een onvoldoende handelingsdeel.
- Als het missen van meerdere lessen verwacht wordt (bijv. bij een blessure) of bij een onvoldoende voor het handelingsdeel, dient de kandidaat contact op te nemen met de docent lichamelijke opvoeding. **De kandidaat is hiervoor zelf verantwoordelijk.** De kandidaat krijgt een inhaalbaarheid middels een vervangende opdracht. Mocht deze inhaalopdracht niet voldoende worden afgesloten, volgt er een officiële herkansing.
- In uitzonderlijke gevallen (zie het examenreglement) is het mogelijk om vrijstelling te krijgen van bepaalde onderdelen. Daarover beslist de docent in samenspraak met de schoolleiding

- Sportdagen zijn een verplicht onderdeel van het vak lichamelijke opvoeding. Een gemiste sportdag wordt 'ingehaald' middels een vervangende opdracht. Deze herkansing moet voor het einde van het betreffende schooljaar voldoende worden afgerond.

Bepaling van het overgangscijfer:

Voor het vak lichamelijke opvoeding wordt geen cijfer toegekend. De handelingsdelen HD1, HD2, HD3, HD4 en HD5 moeten ieder afzonderlijk "voldoende" of "goed" zijn afgesloten.

Voor de consequentie van onvoldoende handelingsdelen bij de bepaling van de bevordering:
zie bevorderingsnormen van dit PTA

De docent heeft een map waarin staat afgetekend hoe de voortgang is. Deze map kan tijdens de lessen worden ingezien. Verder wordt op ieder rapport aangegeven hoe de voortgang is.

Afdeling : HAVO
Leerjaar : 4 (2022-2023)

Profiel: Alle
Vak : Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)

---

1. Inleiding

Het vak LOB start in havo 3 met het LOB-project gericht op de profielkeuze.

In havo 4 richt LOB zich op:

- A. Inzicht verwerven in eigen keuzeprocess door zelfonderzoek en persoonlijk loopbaanonderzoek.
- B. Verzamelen van informatie over studie en beroep.
- C. Verkennen van hoger onderwijs en kennismaking met verschillende opleidingen.

2. Invulling

De opdrachten voor LOB staan in It's Learning en worden gedurende leerjaar vier en vijf uitgevoerd. De totale studielast is 60 SLU (havo 4: 40 SLU en havo 5: 20 SLU).

Het examendossier/toekomstdossier

Het toekomstdossier bestaat uit een weerslag van opdrachten en andere oriënterende activiteiten op het gebied van opleidingen en beroepen in It's Learning.

In It's Learning is een onderscheid gemaakt tussen leerlingen die al weten wat zij willen studeren, leerlingen die twijfelen tussen twee of drie opleidingen en leerlingen die nog niet weten wat zij willen studeren (via de planner is dit onderscheid zichtbaar).

De leerling is zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van de opdrachten en wordt hierbij ondersteund door de mentor en/of de decaan.

3. Beoordeling

De leerling wordt aan het einde van het schooljaar door de mentor beoordeeld op verschillende onderdelen: zie onderstaand schema.

Onderwerp:	Wanneer afgerond	Domein:
Gemaakte opdrachten en verslagen van activiteiten in It's Learning	Eind havo 4	A, B, C
Bezoeken studie- en beroepskeuzemiddag CLV	November 2022	A, B, C
Bezoeken van minimaal twee open dagen/meeloopdagen	Havo 4 en havo 5	A, B, C

- * Je moet minimaal twee open dagen/meeloopdagen doen in havo 4 en 5. Let hierbij goed op de data van open dagen en meeloopdagen van de opleidingen die jouw interesse hebben. Voor open dagen/meeloopdagen onder schooltijd moet je van tevoren verlof aanvragen bij de decaan havo/vwo!

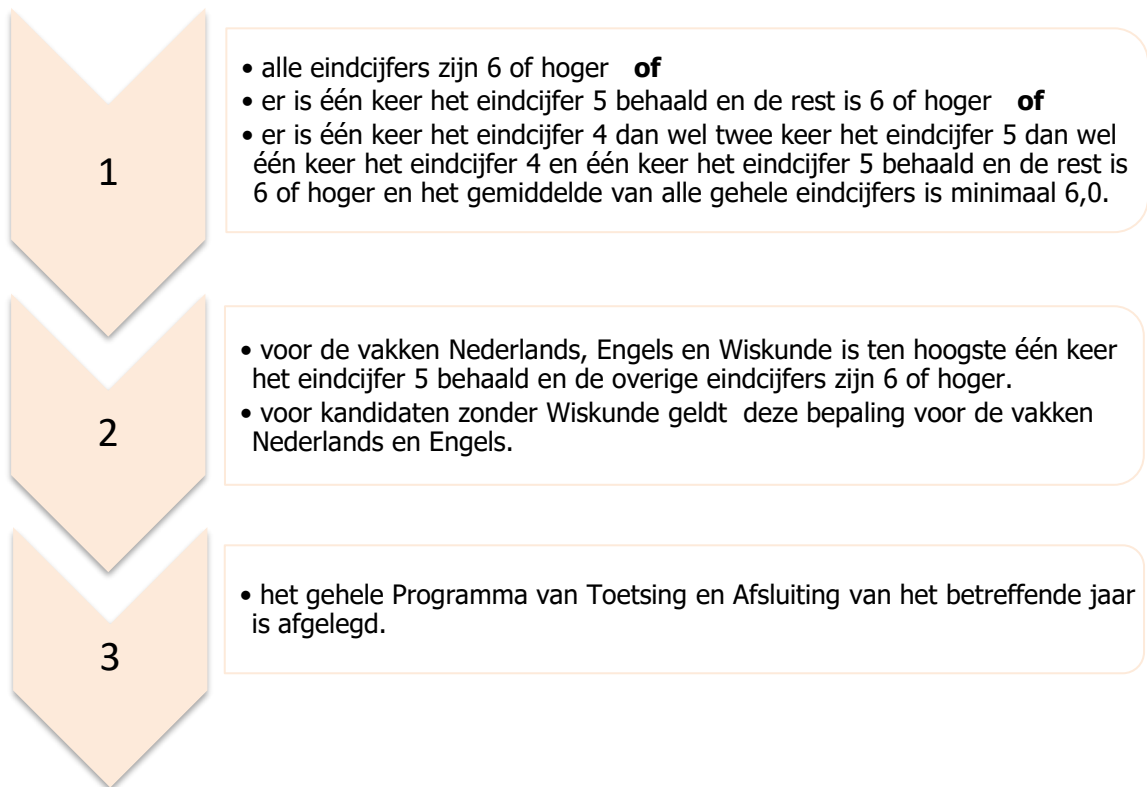
Wanneer LOB niet is afgerond of onvoldoende wordt beoordeeld, zal de leerling op een door school aangewezen moment, op een door school aangewezen manier, LOB moeten inhalen.

H. Bevorderingsnormen van Havo 4 naar Havo 5 (onder voorbehoud van eventuele wijzigingen)

Eindcijfers zijn gehele cijfers uitgedrukt op de schaal van 1 t/m 10

Alle onderdelen van het PTA moeten zijn afgerond.

De eisen voor bevordering van Havo 4 naar Havo 5 zijn:

Indien is voldaan aan de voorwaarden 1, 2 en 3 dan wordt de kandidaat bevorderd naar HAVO5.
In alle overige gevallen is de kandidaat een bespreekgeval.

Aanvullende bepalingen

Indien een leerling een extra vak kiest in de vrije ruimte (dus twee i.p.v. één; dit tweede vak is niet nodig om te slagen) en het eindcijfer voor dit extra vak:

- a. is bij de overgang lager dan 6, dan wordt een duimregeling toegepast mits het cijfer niet lager is dan een 5. Bij een cijfer lager dan 5, dient de leerling het vak te laten vallen.
- b. is bij de overgang hoger dan 6, dan wordt het cijfer meegewogen in de mogelijke compensatie.

I. LIJST VAN VERANTWOORDELIJKE PERSONEN EN INSTANTIES.

Het bevoegd gezag:	Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Veenendaal Rembrandtlaan 2 3904 ZK Veenendaal
Rector:	Dhr. Drs. R.A.J. van Tergouw Rembrandtlaan 2 3904 ZK Veenendaal
Secretaris:	Mevr. Y. Halder Rembrandtlaan 2 3904 ZK Veenendaal
Inspectie:	Inspecteur AVO-01 Postbus 2730 3500 GS UTRECHT
Commissie van beroep:	Lid van de oudergeleding MR Rembrandtlaan 2 3904 ZK Veenendaal Twee leden van de personeelsgeleding MR Rembrandtlaan 2 3904 ZK Veenendaal